

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

Odjel gradske uprave za zdravstvo i
socijalnu skrb

KLASA: 500-02/12-02/7

URBROJ: 2170/01-05-00-12-1

Rijeka, 16.02.2012.

GRADONAČELNIKU GRADA RIJEKE
na razmatranje i usvajanje

PREDMET: A) Informacija o provedenom stručnom nadzoru nad provedbom preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao posebne mjere na području Grada Rijeke u 2011. godini

B) Obrazloženje prijedloga Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini i prijedlog Provedbenog plana provođenja preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao posebne mjere na području grada Rijeke za 2012. godinu

Pripremile:
Karla Mušković, dr.med.
Dunja Kuhar, dipl.iur.

PROČELNICA
Ankica Perhat, dipl.oec.

A) Informacija o provedenom stručnom nadzoru nad provedbom preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao posebne mjere na području Grada Rijeke u 2012. godini

Sukladno Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ("Narodne novine" broj 79/07, 113/08 i 43/09) te Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Narodne novine" broj 150/08, 155/09-Uredba, 71/10, 139/10, 22/11, 154/11 i 12/12) glede mjera dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, stručni nadzor nad provedbom mjera preventivne i obvezne preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije na području Grada Rijeke obavlja Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko – goranske županije.

NZZJZ PGŽ je 25. siječnja 2012. godine dostavio Izvještaj o provedenom stručnom nadzoru nad provedbom preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao posebne mjere na području Grada Rijeke u 2011. godini. U izvještaju je istaknuto da je izvođač radova, Dezinfekcija d.o.o. Rijeka, navedene mjere provodio u skladu s pravilima struke.

Stručni nadzor proveden je u svih 17 mjesnih područja i 33 mjesna odbora.

Dezinfekcija je provedena tijekom ljetnih mjeseci na pratećim objektima na javnim plažama i sunčalištima grada Rijeke na području Pećina, Kantride i Bivia.

Provedbom stručnog nadzora utvrđeno je da je sustavnost odnosno sveobuhvatnost provedbe mjera dezinfekcije i deratizacije manjkava, posebno u onim dijelovima grada Rijeke, gdje broj obiteljskih kuća prevladava u odnosu na broj stambenih višekatnica. Taj problem se ne očituje u užem centru grada, međutim kako se ide prema periferiji sve je izraženiji. Tako npr. na području mjesnih odbora Grpci, Pašac, Orehovica, Svilno, Draga, Brašćine - Pulac, Pehlin, Drenova (Gornja Drenova) i drugih lokaliteta na području ostalih mjesnih odbora gdje prevladavaju obiteljske kuće provedbom mjera dezinfekcije i deratizacije uglavnom su obuhvaćene javne površine (koje se u tim dijelovima grada svode na kolnik i pločnik) i kanalizacijsku infrastrukturu ukoliko postoji. Stoga se može zaključiti da na naprijed navedenim lokalitetima izostaje sveobuhvatni pristup u provedbi DD mjera. Na rubnim dijelovima grada Rijeke pojedina domaćinstva bave se i uzgojem domaćih životinja (uglavnom peradi) čime se dodatno doprinosi stvaranju povoljnih uvjeta za razvoj i razmnožavanje vektora zaraznih bolesti (glodavaca i insekata). Na područjima gdje nema kanalizacijskog sustava obiteljske kuće imaju septičke jame, a u njihovim okućnicama često se nalaze različiti spremnici (bačve) za držanje vode za potrebe polijevanja vrta. I septičke jame i spremnici s vodom predstavljaju pogodan medij za razvoj i razmnožavanje larvi komaraca, a isti nisu obuhvaćeni larvicidnim tretmanom.

Da bi se postigla bolja sveobuhvatnost u provedbi DD mjera iste je potrebno nadalje sustavno (dva puta godišnje) provoditi i u napuštenim devastiranim prostorima koji se nalaze na sljedećim lokacijama:

1. "Tvornica papira" d.d. Ružičeva 32, Rijeka,
2. "Torpedo" kompleks poslovno-skladišnih prostora, Milutina Barača 19, Rijeka,
3. "Končar" kompleks poslovno-skladišnih prostora, Vodovodna 5, Rijeka,
4. "Rikarda Benčić" - zgrade,
5. u Demetrovoj ulici, pored zgrade Carinske uprave.

NZZJZ PGŽ je tijekom 2011. godine utvrdio prisutnost tigrastog komarca gotovo na cijelom području grada Rijeke. Uzimajući u obzir da se tigrasti komarac na području Republike Hrvatske (poluotok Pelješac, ljeto 2010. godine) doveo u vezu s pojavom Dengue groznice, ne može se zanemariti postojanje rizika od dodatne pojave uzročnika zaraznih bolesti, a zatim i njihovog širenja preko postojeće populacije tigrastog komarca na području grada Rijeke. Iz navedenog proizlazi kolika je važnost držanja populacije komaraca na razini, koja s epidemiološkog stajališta u slučaju pojave uzročnika bolesti, neće omogućiti širenje zarazne bolesti u većim razmjerima.

Suzbijanje komaraca zahtjeva sveobuhvatan i sustavan pristup što podrazumijeva stvaranje baze podataka legla komaraca, tretiranje ličinki (larvicidni tretmani) svih dostupnih

legla komaraca, edukaciju stanovništva te angažman svih nadležnih institucija s ciljem smanjenja broja legla komaraca.

Provedbe sezonskih jednokratnih tretmana protiv odraslih jedinki komaraca (adulticidni tretmani) opravdane su jedino u slučajevima da su prethodno poduzete sve ostale mjere suzbijanja komaraca (uklanjanje legla od strane stanovništva na površinama koje su u njihovom vlasništvu, te provedenih larvicidnih tretmana stajaćih voda).

Tijekom travnja, svibnja i lipnja 2011. godine, svakih 20-tak dana, provodili su se tretmani za suzbijanje ličinki komaraca. Na području grada Rijeke kvalitetno su odrađeni preventivni larvicidni tretmani svih lokaliteta značajnih za moguću pojavu komaraca. No, tijekom sezone pojave komaraca, u dva su se navrata provedeli adulticidni tretmani na ograničenom području, a sukladno biološkoj indikaciji. Potrebno je naglasiti da adulticidni tretmani imaju niski učinak u suzbijanju komaraca (svega oko 2% ukupne populacije), kratkotrajan učinak (ako istovremeno nisu uklonjena legla – jer dolazi do daljnjeg razmnožavanja), vrlo skupi s obzirom na učinak odnosno ekonomski upitne opravdanosti. Pored toga predstavljaju znatnu opasnost na sve neciljane vrste noćnih kukaca, a posredno na njihove predatore na području provedbe tretmana ili strujom vjetra donesenih toksičnih tvorbi, što obzirom na neznatnu učinkovitost, a široki spektar djelovanja, čini znatnu ekološku štetu.

Kako bi se broj komaraca u gradu sveo na što manju moguću razinu, potrebno je da NZZJZ PGŽ, Grad Rijeka i Dezinfekcija d.o.o. Rijeka kao provoditelj DDD mjera, poduzimaju sve neophodno potrebne radnje iz područja svoje nadležnosti.

Na lokalitetima gdje je utvrđena povećana prisutnost glodavaca, izvođač je ponavljao mjere deratizacije dok populacija glodavaca nije svedena ispod praga štetnosti.

Za naredne akcije NZZJZ PGŽ preporučuje postavu deratizacijskih mamaca u prostorima drvarnica u deratizacijske kutije, iz razloga jer se tijekom izvida utvrdilo da se u velikom broju slučajeva mamci s kartonskih podložaka rasipaju po površinama drvarnica, po kojima se zatim hoda, čime se isti uništavaju i dodatno raznose na šire površine. Uslijed navedenog smanjuje se potreban normativ postavljenog mamca, a povećava se mogućnost neželjenih kontakata. Imajući u vidu da i djeca ulaze u prostore drvarnica rizik od mogućih neželjenih kontakata bio bi daleko manji ukoliko bi se mamci postavljali u deratizacijske kutije.

Sanacija građevinsko-tehničkih nedostataka u izvedbi kanalizacije, neadekvatne dispozicije komunalnog otpada ("neuređena odlagališta"), neurednog okoliša kontejnera i stambenih objekata, je bitan čimbenik u suzbijanju vektora zaraznih bolesti. Tijekom provedbe stručnog nadzora uočeno je da su pojedina, ranije utvrđena, neuređena odlagališta u međuvremenu sanirana, a isto tako uočeno je i da su se pojedina ponovo aktivirala. Međutim, nesansirana neuređena odlagališta otpada, osim što pružaju lošu estetsku sliku, nedvojbeno su žarišta vektora zaraznih bolesti (glodavaca, žohara, muha, komaraca). Stoga je potrebna hitna provedba mjera sanacije tj. potpuno uklanjanje komunalnog i glomaznog otpada.

Stanje infestacije vektorima zaraznih bolesti na području grada Rijeke generalno je zadovoljavajuće, s puno prostora za poboljšanja. Uočene su znatne razlike u stanju infestacije i uvjetima za zadržavanje vektora na pojedinim gradskim mikro lokacijama, od vrlo dobrog do rizičnog. Na mjestima povećane infestacije glodavcima u neposrednoj blizini stambenih i javnih objekata, postoji mogućnost prijenosa zaraznih bolesti na ljude. Naime, uz ostale mogućnosti, glodavci koji borave u kanalizacijskim sustavima na svom tijelu mogu donijeti uzročnike nekih zaraznih bolesti. Ukoliko s ljudima dijele neposredni životni okoliš, predmeti, hrana i voda koje ljudi koriste, mogu biti kontaminirani takvim uzročnicima.

Slijedom rečenog, izrazito je važna, ne samo sustavna provedba deratizacije, nego i pravovremeno uočavanje i uklanjanje komunalnih nedostataka koji pogoduju boravku i kretanju glodavaca u neposrednom ljudskom okolišu.

Obveze izvođača

Zbog dobivanja uvida u postojeću situaciju na području grada Rijeke glede provedbe DDD mjera i infestacije glodavcima i insektima, a sukladno odrednicama Programa i Provedbenog plana izvođač je obavezan:

- Tjedan dana prije provedbe na pojedinim dijelovima grada Rijeke Zavodu dostaviti dio Plana provedbe preventivnih mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije za područja koja se planiraju odraditi u sljedećih deset dana kako bi se uspio organizirati i uskladiti stručni nadzor s provedbom mjera.
- Dva tjedna nakon proljetne/jesenske, odnosno dodatne akcije provedenih DDD mjera na javnim površinama grada Rijeke izraditi i dostaviti Zavodu Izvješće o provedenim DDD mjerama, u kojem se navodi vrijeme trajanja akcije, vrste štetnika koji su suzbijani te vrste i količine utrošenog materijala. U navođenju utroška materijala potrebno je odvojeno prikazivati količine utrošenih biocida na javnim površinama i one koje su utrošene u zatvorenim objektima, a za koje grad Rijeka plaća provedbu.
- Nekoliko dana prije započinjanja provedbe mjera dezinsekcije i deratizacije (najmanje 48 sati prije) na dobro vidljivim i frekventnim javnim mjestima (oglasnim pločama, predvorjima zgrada, domova zdravlja, komunalnih poduzeća, škola i sl.) izvjesiti tiskanu obavijest s nazivom izvođača, mjestom i vremenom provođenja, sredstvima koja će biti upotrijebljena, mjerama zaštite i opreza, te navedenim antidotom za slučaj trovanja.
- Tijekom provedbe sustavnih akcija deratizacije na javnim površinama grada Rijeke izvođač je obavezan stvoriti osnovnu bazu podataka, stvoriti bazu podataka o žarištima ličinki komaraca, voditi evidenciju o stupnju infestacije štetnim glodavcima za: svaku pregledanu zgradu, javnoprometne površine, trgove, parkove te obale i otvorene vodotoke.
- Po završetku akcija deratizacije izvođač je obavezan Zavodu dostaviti ispunjene obrasce za područje grada Rijeke kako bi se isti objedinili u jedinstvenu bazu podataka. Na osnovu dostavljenih podataka Zavod analizira obuhvat provedbe DDD mjera i izvješćuje Grad Rijeku te planira provedbu mjera za sljedeće razdoblje.
- Tijekom larvicidnih tretmana izvođači su obvezni kontinuirano dostavljati ispunjene obrasce kako bi Zavod po istovjetnoj bazi o žarištima ličinki komaraca pratio legla komaraca.
- Izvođač je obavezan, po utvrđenoj infestaciji, dostaviti Zavodu ispunjene točno određene obrasce.

Gore navedene obveze izvođača omogućuju da se u potpunosti sagledaju trenutne situacije po pitanju infestacija, postojanju ekoloških niša, provedbe DDD mjera, čime se ujedno omogućuje kvalitetno planiranje provedbe koje se propisuje Programom za buduća razdoblja.

Obveze Grada - korisnika

Sukladno članku 29. Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije ("Narodne novine" broj 35/07) pod "obvezatnom preventivnom deratizacijom kao općom mjerom podrazumijevaju se i sve mjere kojima se stvaraju nepovoljni uvjeti za ulaženje, zadržavanje i razmnožavanje štetnih glodavaca na površinama, u prostorima ili objektima koje su osobe korisnici obvezatnih DDD mjera dužni provoditi, a to su:

1. higijensko-tehničke mjere (pravodobno uklanjanje kućnog i ostalog organskog otpada, sakupljanje organskog otpada u zatvorenim kontejnerima, sprečavanje pristupa glodavcima do mjesta odlaganja organskog otpada),
2. građevinsko - tehničke mjere (zatvaranje svih otvora oko dovodnih i odvodnih instalacija na način da se spriječi ulaz štetnim glodavcima, zidovi moraju biti bez otvora s glatkim donjim dijelom, pravilno izvođenje i ugradnja vrata s metalnim obrubom, ugradnja zaštitnih mreža na prozore, odzračnike i ostale otvore),
3. fizikalne mjere (provedba optimalnih mikroklimatskih uvjeta, uporaba ultrazvučnih aparata na mjestima gdje je to prihvatljivo).

U istom Pravilniku u članku 18. propisano je da se "kemijska mjera deratizacije, odnosno izlaganje zatrovanih mamaca provodi kada je unatoč poduzetim preventivnim mjerama došlo do pojave ili nekontroliranog razmnožavanja štetnih glodavaca". Naprijed

citirane odrednice Pravilnika naglašavaju odgovornost korisnika obvezatnih DDD mjera u obavezi provođenja preventivnih mjera iz članka 29. te posljedice njihovog nerealiziranja. Nerealiziranje preventivnih mjera ima za posljedicu nemogućnost provođenja kemijske deratizacije, sukladno Pravilniku i pravilima struke iz kojih proizlazi da provođenje deratizacije nakon sanacije (preventivnih mjera) u konačnici ima ciljanu i manju aplikaciju rodenticida u okoliš.

Samo sustavno i redovito održavanje javnih površina (čišćenje, pranje, redovito odvoženje komunalnog otpada), lokaliteta za smještaj kontejnera te saniranjem uočenih kritičnih točaka postići će se traženi rezultati u smislu smanjenja populacije glodavaca i nepoželjnih insekata ispod praga štetnosti. Smanjenjem broja vektora zaraznih bolesti posredno se smanjuje i potencijalna opasnost po zdravlje stanovnika grada kao i njegove bliže i šire okolice.

Iz gore navedenog proizlaze preporuke za sanaciju na području grada Rijeke:

- Otkloniti sva neuređena (divlja) odlagališta komunalnog otpada i spriječiti pojavu novih.
- Sanirati građevinsko-tehničke nedostatke u izvedbi kanalizacije (fekalne i oborinske), podna i zidna oštećenja na javnim površinama te u kortilima (unutarjnim dvorištima) stambenih objekata u centru grada.
- Osigurati dovoljan broj spremnika za otpad uz redovito odvoženje otpada na uređeno (legalno) odlagalište otpada, te osigurati redovito čišćenje i dezinfekciju spremnika. Apelirati na pučanstvo u smislu odgovornog ponašanja pri odlaganju otpada (odlaganje otpada u zatvorenim vrećicama (ne direktno u rasutom obliku), zatvaranje spremnika).
- Pokušati umanjiti broj potencijalnih legla komaraca na način da se pučanstvo upozori:
  - da vodu namijenjenu polijevanju vrtova moraju držati u zatvorenim spremnicima, te da istu ne smiju zadržavati dulje od deset dana,
  - da u okoliš ne odlažu stvari i predmete u kojima može doći do zadržavanja vode (gume, kade, limenke i sl.)
  - da se barke na vezu redovito prazne ili da se onemogućiti zadržavanje vode u istima (stavljanjem cerade, na suhom vezu držati ih preokrenute i sl.).
- Sukladno članku 10. Odluke o komunalnom redu ("Službene novine" Primorsko-goranske županije broj 18/03, 21/03, 51/06, 06/08 i 29/09) na nekretninama koje su vidljive s javne površine nije dozvoljeno uskladištenje niti odlaganje građevinskog i drugog krupnog otpada te raznog materijala (drva za ogrjev, ugljen, otpadno drvo, željezo, lim i slično),
- Sukladno članku 25. i 26. Odluke o komunalnom redu javno zelenu površinu mora se redovito održavati tako da svojim izgledom uljepšava naselje i služi svrsi kojoj je namijenjena
- Sukladno članku 27. Odluke o komunalnom redu u naseljenim područjima Grada Rijeke nije dozvoljeno držati životinje kopitare (konji, magarci, mule i mazge), papkare (goveda, ovce, koze i svinje) i perad (kokoši, pure, guske, patke i dr. domaća perad i pernata divljač. Područja koja nisu obuhvaćena naprijed navedenom odredbom mogu držati životinje ako njihovo držanje ispunjava sanitarno-higijenske uvjete.
- Spriječiti držanje i hranjenje kućnih ljubimaca (mačaka) u okolišu stambenih zgrada, odnosno na javnim površinama.

B) Obrazloženje prijedloga Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini

Grad Rijeka je na temelju članka 4. *Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ("Narodne novine" broj 79/07, 113/08 i 43/09)* dužan osigurati provođenje mjera za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti i u tu svrhu osigurati sredstva za njihovo provođenje te osigurati stručni nadzor nad provođenjem tih mjera.

U članku 5. Zakona propisana je obveza donošenja Godišnjeg programa mjera za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti za područje grada. Navedeni program donosi gradonačelnik Grada, a na prijedlog nadležnog zavoda za javno zdravstvo.

Načini provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije utvrđuju se *Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije ("Narodne novine" broj 35/07)*.

Uvjeti u pogledu stručne spreme radnika, tehničke opremljenosti, prostorija te drugi uvjeti kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove, druge pravne osobe te osobe koje samostalno osobnim radom obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije utvrđuju se *Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva ("Narodne novine" broj 35/07)*.

Sukladno Zakonu na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, ministar nadležan za zdravstvo donio je Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku (*"Narodne novine" broj 128/11*).

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije je sukladno Zakonu i Programu mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku izradio i dostavio prijedlog Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini te Provedbeni plan preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao posebne mjere na području grada Rijeke za 2012. godinu.

Navedenim Programom se utvrđuju mjere, izvršitelji programa, sredstva, rokovi te način plaćanja i provedba mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti čije je provođenje od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini.

Za provedbu Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini, osigurana su sredstva u Proračunu Grada Rijeke u iznosu od 2.581.050,38 kuna, te 75.000,00 kuna za provedbu stručnog nadzora nad provedbom Programa u 2012. godini.

Grad Rijeka u 2012. godini snosit će troškove provedbe Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kako slijedi:

- u objektima i poslovnom prostoru u vlasništvu Grada,
- na grobljima u vlasništvu Grada,
- na javnim plažama i kupalištima,
- na javnim prometnim površinama,
- na ostalim javnim površinama.

Troškove provedbe suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u objektima i prostorima te na površinama nije dužan snositi:

- kada je pozitivnim propisima određeno da te troškove snose drugi subjekti,
- kada je ugovorom o zakupu poslovnog prostora sklopljenim između Grada kao zakupodavca i zakupnika određeno da te troškove snosi zakupnik.

Izuzetno, Grad Rijeka će i u 2012. godini snositi troškove provedbe Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u zajedničkim dijelovima i uređajima stambenih zgrada kao i posebnih dijelova zgrada i dvorišta koje bi sukladno članku 4. *Uredbe o održavanju zgrada ("Narodne novine" broj 64/97)* trebali snositi sami vlasnici odnosno korisnici navedenih prostora iz sredstava zajedničke pričuve.

Na području Grada Rijeke provedbu mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije provodit će Dezinsekcija d.o.o. Rijeka, a stručni nadzor nad provedbom Programa Nastavni zavodom za javno zdravstvo PGŽ.

Slijedom navedenog Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb predlaže Gradonačelniku Grada Rijeke donošenje slijedećeg

z a k l j u č k a

1. Donosi se Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini prema tekstu iz Privitka ovoga Zaključka

2. Zadužuje se Ured Grada da tekst Programa iz točke 1. ovog zaključka objavi u "Službenim novinama Primorsko-goranske županije".

3. Iznimno od odredbi Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti te Uredbe o održavanju zgrada, i u 2012. godini troškove provedbe Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, u zajedničkim dijelovima i uređajima stambenih zgrada kao i posebnih dijelova zgrada i dvorišta umjesto vlasnika posebnih dijelova zgrada, snosit će Grad Rijeka.

Na temelju članka 5. stavka 2. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ("Narodne novine" broj 79/07,113/08 i 43/09) i članka 58. Statuta Grada Rijeke ("Službene novine Primorsko-goranske županije" broj 24/09 i 11/10) Gradonačelnik Grada Rijeke, dana _____ 2012. godine, donio je

PROGRAM

mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini

Članak 1.

Donosi se Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godini (u daljnjem tekstu: Program).

Programom se utvrđuju mjere, izvršitelji programa, sredstva, rokovi te način plaćanja i provedba Programa.

Sastavni dio Programa čini Provedbeni plan preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao posebne mjere na području Grada Rijeke za 2012. godinu i Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za grad Rijeku u 2012. godine koje je izradio Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije.

Članak 2

Grad Rijeka (u daljnjem tekstu: Grad) snosi troškove provedbe Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kako slijedi:

- u objektima i poslovnom prostoru u vlasništvu Grada,
- na grobljima u vlasništvu Grada,
- na javnim plažama i kupalištima,
- na javnim prometnim površinama,
- na ostalim javnim površinama.

Troškove provedbe suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama, dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije u objektima i prostorima te na površinama iz stavka 1. ovoga članka Grad nije dužan snositi u slučaju:

- kada je pozitivnim propisima određeno da te troškove snose drugi subjekti,
- kada je ugovorom o zakupu poslovnog prostora sklopljenim između Grada kao zakupodavca i zakupnika određeno da te troškove snosi zakupnik.

Članak 3.

Suzbijanje patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije u objektima, prostorima te na površinama iz članka 2. ovoga Programa provodi osoba ovlaštena za obavljanje dezinfekcije,

dezinfekcije i deratizacije sukladno propisima, koja s Gradom sklopi ugovor o provođenju mjera dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije na području Grada.

Članak 4.

Troškove provedbe Programa u objektima i prostorima te na površinama koje nisu u vlasništvu Grada Rijeke snose, sukladno propisima, njihovi vlasnici odnosno korisnici.

Članak 5.

Stručni nadzor nad provedbom ovoga Programa provodi Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije.

Stručni nadzor iz stavka 1. ovoga članka financira se iz proračunskih sredstava Grada.

Članak 6.

Program i Provedbeni plan iz članka 1. stavka 3. ovoga Programa čine njegov sastavni dio i nisu predmetom objave u "Službenim novinama Primorsko-goranske županije".

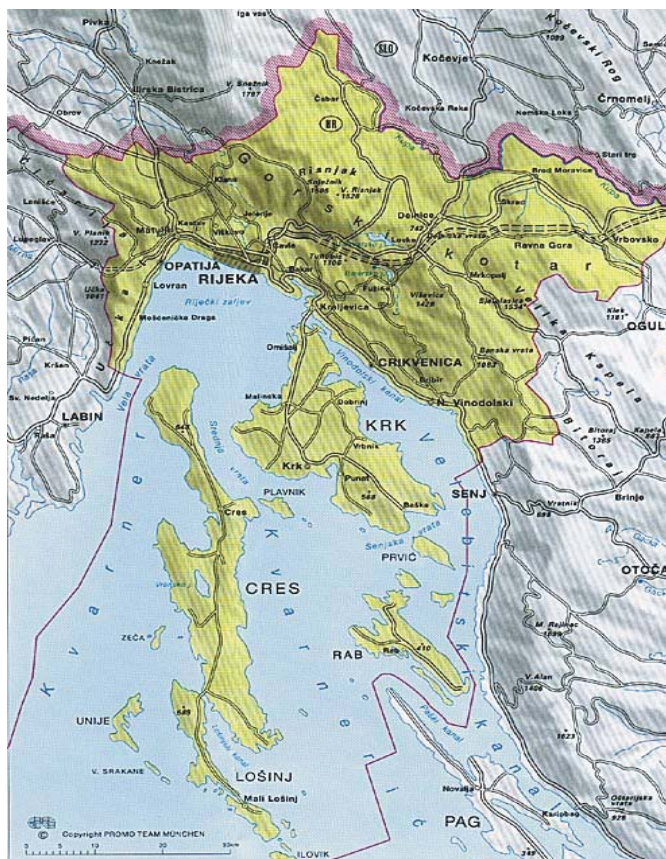
Članak 7.

Ovaj Program stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Primorsko-granske županije".

**Nastavni ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO
PRIMORSKO - GORANSKE ŽUPANIJE
Epidemiološki odjel**

**PROGRAM MJERA
SUZBIJANJA PATOGENIH MIKROORGANIZAMA, ŠTETNIH
ČLANKONOŽACA (ARTHROPODA) I ŠTETNIH
GLODAVACA ČIJE JE PLANIRANO, ORGANIZIRANO I
SUSTAVNO SUZBIJANJE MJERAMA DEZINFEKCIJE,
DEZINSEKCIJE I DERATIZACIJE OD JAVNOZDRAVSTVENE
VAŽNOSTI ZA GRAD RIJEKU
U 2012. GODINI**

Rijeka, prosinac 2011.

Na temelju članka 5. stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN RH. 79/07;113/08,43/09) (u daljnjem tekstu Zakon), Hrvatski zavod za javno zdravstvo predlaže opći Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku (u daljnjem tekstu Opći Program mjera). Opći Program mjera, na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, donio je ministar Zdravstva i socijalne skrbi 31. listopada 2011. godine, koji je objavljen u Narodnim novinama br. 128/11.

Općim Programom utvrđuju se da:

- župani donose opću Odluku o provedbi mjera suzbijanja štetnika s kojom će dodatno obvezati općine i gradove na području svoje nadležnosti da se omogućí provođenje obveznih DDD mjera kao posebnih mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti sukladno važećim zakonskim propisima,
- općinski načelnici i gradonačelnici dužni su donijeti Odluku kojom će osigurati provođenje mjera suzbijanja štetnika kao mogućih prijenosnika zaraznih bolesti na području svoje nadležnosti te mjere kojima će se štetnici suzbijati (dezinfekcija i/ili dezinsekcija i/ili deratizacija), osigurati sredstva za njihovo provođenje, kao i stručni nadzor nad provođenjem tih mjera.
Odluka o provedbi preventivne i obvezne preventivne DDD kao posebne mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti donosi se za period od 3 godine.
- mjere, izvršitelji programa, sredstva, rokovi te način plaćanja i provedba mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (u daljnjem tekstu: DDD) kao mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti čije je provođenje od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku.
- vrste patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavaca čije je suzbijanje, na osnovi epidemioloških pokazatelja, od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku,
- sadržaj Programa i Provedbenih planova za općine i gradove županije,
- način provođenja stručnog nadzora Nastavnog Zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo nad provedbom DDD mjera kao posebnih mjera te način izrade i sadržaj izvješća o provedenom stručnom nadzoru te
- način izrade i sadržaj obrazaca kao obvezne dokumentacije programa mjera i provedbenih planova za općine i gradove županije.

Na temelju Općeg Programa mjera i Odluke grada/općine Nastavni Zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije izrađuje prijedlog Programa mjera za područje grada Rijeke, kojeg će gradonačelnik Grada Rijeke, najkasnije do 31. siječnja 2012. godine, donijeti za tekuću godinu. U sadržaj Programa uvrštene su stavke koje se odnose na Provedbeni plan (uvjeti koje moraju zadovoljavati izvođači provedbe DDD mjera (kadrovi, oprema, edukacija); sadržaj dokumentacije koju je potrebno ispunjavati tijekom provedbe DDD mjera i stručnog nadzora; vrste i normativi biocidnih pripravaka; objekti, površine koji moraju biti obuhvaćeni provedbom DDD mjera te dinamikai rokovi provedbe mjera suzbijanja štetnika; načini obavješćavanja i suradnje izvoditelja s građanima; obveze izvoditelja o načinu i rokovima pismenog obavješćivanja stručnog i inspeksijskog nadzora).

Program mjera za suzbijanje štetnika za područje grada Rijeke izrađen je na osnovu saznanja dobivenih tijekom provedbe stručnog nadzora na terenu grada Rijeke. Tijekom izvida praćeni su parametri potrebni za sagledavanje postojećeg stanja na terenu po pitanju prisutnosti štetnika i uvjeta koji pogoduju njihovom razvoju i razmnožavanju.

Cilj provedbe Programa mjera je planiranje sustavnih, organiziranih i cjelovitih (integralnih) mjera uništavanja patogenih mikroorganizama te suzbijanja štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavca, odnosno kombinaciju preventivnih i kurativnih mjera s

konačnim ciljem postizanja smanjenja, zaustavljanja rasta i razmnožavanja ili potpunog uklanjanja prisustva mikroorganizama, štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavca uzročnika ili prijenosnika zaraznih bolesti ujednačeno i pravovremeno na području cijelog teritorija Republike Hrvatske.

Na osnovi članka 24. stavka 2. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, županije, odnosno Grad Zagreb, gradovi i općine obvezni su omogućiti provedbu preventivne i obvezne preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije na svome području sukladno Općem Programu mjera, odnosno Programu mjera za Grad Rijeku, sredstva za njihovo provođenje kao i stručni nadzor nad provođenjem istih.

Učestalije provođenje ovih mjera od frekvencije koja je predložena ovim Programom, u objektima za proizvodnju i promet namirnica, na komunalnim odlagalištima, nedozvoljenim odlagalištima otpada, te objektima za uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari kao i u drugim specifičnim objektima osim ovim Programom, dodatno će se regulirati na osnovu bioloških i epidemioloških indikacija putem rješenja Odsjeka sanitarne inspekcije za Primorsko-goransku županiju, Odjela za Istru i Primorje, Službe županijske sanitarne inspekcije, Uprave za sanitarnu inspekciju, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Preventivna i obvezna preventivna DDD kao posebna mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti na području Republike Hrvatske provodi se na osnovi članka 23. Zakona.

OBVEZNA DDD KAO POSEBNA MJERA PROVODI SE RADI:

- sprečavanja pojave zaraznih bolesti
- suzbijanja širenja zaraznih bolesti u objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru
- suzbijanja širenja zaraznih bolesti u prometnim sredstvima, brodovima i sl.
- suzbijanja širenja zaraznih bolesti u skladištima hrane.

OBVEZNA DDD KAO POSEBNA MJERA PROVODI SE KAO:

1. Preventivna DDD
2. Obvezna preventivna DDD

1. PREVENTIVNA DEZINFEKCIJA, DEZINSEKCIJA I DERATIZACIJA KAO POSEBNA MJERA

Provođenje preventivnih mjera temeljni je preduvjet za uspješnu kontrolu vektora zaraznih bolesti na nekom području. Njihov cilj je stvaranje takvih uvjeta koji će onemogućiti naseljavanje vektora na nekom području, odnosno ukoliko do toga dođe, uskratiti im mogućnost opstanka, prvenstveno pristupu izvorima hrane i vode te mogućnosti zaklona kao temeljnih uvjeta preživljavanja svake biološke vrste.

Preventivna DDD kao posebna mjera provodi se radi:

1.1. Uklanjanja rizika od pojave i prijenosa zaraznih bolesti

Osnovne preventivne mjere koje nadležna tijela moraju provoditi:

1.1.1. Ispravna dispozicija krute otpadne tvari

- održavanje uređenih odlagališta otpadne tvari (zatrpavanje);
- sanacija (eliminacija) divljih odlagališta otpada;
- redovito pražnjenje spremnika za otpad;
- redovito mehaničko čišćenje, pranje i dezinfekcija spremnika za otpad.

1.1.2. Ispravna dispozicija fekalnog otpada

- održavanje kanalizacijskog sustava;
- sanacija septičkih (crnih) jama;
- zabrana pražnjenja sadržaja septičkih jama (crnih) u potoke i kanale oborinskih voda;
- spriječiti prelijevanje septičkih jama redovitim pražnjenjem.

1.1.3. Higijensko – sanitarne mjere na javnim i privatnim površinama

- spriječiti nekontroliranu dispoziciju krute otpadne tvari na javnim površinama ("divlja odlagališta");
- uređivanje zapuštenih zelenih površina;
- održavanje potoka i kanala oborinskih voda (čišćenje), uklanjanje obraštaja;
- saniranje građevinskih oštećenja (komunikacija vektorima);
- uklanjanje izložene hrane namijenjene životinjama lualicama (atraktant za glodavce).

1.1.4. Preventivne mjere u gospodarskim objektima; ekonomskim dvorištima i skladištima

- obveza uvođenja "rodent-proof" sustava (građevinsko – tehnička rješenja tj. izgradnja barijera za sprečavanje ulaza glodavaca u unutarnje prostore objekta);
- redovito uređenje ekonomskih dvorišta (uklanjanje korova, obraštaja i raznog ambalažnog neupotrebljavanog materijala);
- zabrana nagomilavanja krutog glomaznog otpada;
- zabrana nekontrolirane dispozicije animalnog klaoničkog otpada (konfiskat).

1.1.5. Preventivne mjere na poljoprivrednim površinama i individualnim gazdinstvima

- redovito održavanje poljoprivrednih površina (proljetno čišćenje);
- edukacija stanovništva o značaju spremnika vode za poljoprivredne potrebe (bačve, kade, cisterne i sl.) u razvoju larvi komaraca i načinima prevencije;
- redovito čišćenje staja, redovita dispozicija animalnog fekalnog otpada, spremanje u gnojnice;
- edukacija stanovništva u suburbanim i ruralnim područjima o mogućim preventivnim mjerama za sprečavanje razvoja muha, prekrivanjem gnojnica najlonom (plastičnom folijom).

1.1.6. Preventivne sanitarno – higijenske mjere u naseljima s nedostatnim sanitarno - higijenskim i komunalnim uvjetima

- osiguravanje dovoljnog broja kontejnera za odlaganje komunalnog otpada;
- redovito odvoženje komunalnog i glomaznog otpada na legalna odlagališta;
- saniranje i redovito pražnjenje septičkih jama;
- hvatanje i cijepljenje pasa i mačaka lualica protiv bjesnoće.

1.1.7. Sanitacijske mjere u okolišu za smanjenje populacije komaraca

- održavati ulice, trgove, javna i privatna dvorišta, kuća i njihovih okućnica, otkrivene terene i njihove pripadajuće dijelove u gradu i selu (ruralni i šumski tereni) na takav način da oborinske vode ili vode drugog podrijetla mogu otjecati bez mogućnosti da stvaraju stagnaciju ili baruštinu;
- spriječiti nakupljanje vode mičući svaku vrstu potencijalnog recipijenta za razvoj larvi komaraca kao npr. kante, kantice, bačve, posude itd. u okruženjima gdje žive i borave ljudi (terase, vrtovi, parkovi i dr.);
- čišćenje oluka na javnim zgradama;
- periodički prazniti i čistiti svakih 7 dana posude u kojima se nakuplja voda (posudice ispod vaza za cvijeće, posude iz kojih životinje - domaći ljubimci piju vodu i dr.), a u

- vrtozima i dvorištima gdje se nakuplja kišnica treba redovito pregledavati.
- pokriti fiksne recipijente za vodu (kade, bačve i posude za zaljevanje vrtoza) s pokrovima od plastike ili dr. nepromočivog materijala ili mrežom protiv komaraca.
  - spriječiti nakupljanje i zadržavanje stajaće vode unutar zatvorenih prostora (podrumi i sl.);
  - ribice gambuzije nasaditi u male ukrasne fontane u vrtozima – parkovima;
  - odlagati spremnike i ostale materijale (npr. plastične folije) na način da se izbjegne nakupljanje kišnice;
  - uskladištena plovila (barke) držati preokrenuta ili prekrivena;
  - unutar groblja, gdje nema vode tretirane larvicidnim sredstvima,
    1. vaze za cvijeće puniti vlažnim pijeskom ili se voda za vazu mora tretirati nekim larvicidnim proizvodom pri svakoj zamjeni cvijeća;
    2. u slučaju kad se upotrebljava umjetno cvijeće, vaza i dalje mora biti napunjena vlažnim pijeskom ako je na otvorenome;
    3. sve posude koje se povremeno koriste za cvijeće i zalijevanje moraju se odlagati na način da se izbjegne nakupljanje vode u slučaju kiše.
  - svaku pneumatsku gumu u dolasku i u odlasku potpuno isprazniti od eventualnog sadržaja vode. Pneumatske gume, nakon što su ispražnjene od vode, složiti u piramide i preslagivati svakih 15 dana ili pokriti ih nepropusnim pokrivalom na način da se onemogući nakupljanje vode.

Pneumatske gume koje nisu pokrivena treba tretirati sintetskim piretroidima unutar 7 dana nakon bilo koje oborine.

Pneumatske gume koje se ne upotrebljavaju ili koje su neupotrebljive treba eliminirati. Nakon što ih se isprazni od sadržaja vode, treba ih bar privremeno staviti u zatvorene kontejnere na način da se onemogući skupljanje vode u njima.

U provođenju preventivnih mjera asanacije (sanitacije) moraju učestvovati:

- svi građani, pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost, tj. općenito sve one kojima su dostupne otvorene površine ili nastambe;
- javni subjekti i privatni rukovoditelji, odgovorne osobe ili sve one koje raspolažu željezničkim i riječnim nasipima, ivičnjacima, plovnim putovima, neobrađenim i napuštenim površinama;
- vlasnici, korisnici ili oni subjekti koji raspolažu odlagalištima i industrijskim, obrtničkim i trgovačkim djelatnostima, s posebnim osvrtom na uništavanje imovine i skladištenje recikliranog materijala;
- javni subjekti i privatni voditelji, rukovoditelji ili odgovorne osobe koje raspolažu sa spremnicima (kontejnerima, kantama) namijenjenima prikupljanju krutog komunalnog otpada;
- svi vlasnici, upravitelji i voditelji životinjskih farmi, farmi rasadnika, staklenika, skladišta biljaka i cvijeća, poljoprivrednih dobara koji se nalaze u blizini gradova.

1.2. Uklanjanja šteta koje nastaju uništavanjem i onečišćenjem hrane

1.3. Kontaminacije stambenih i gospodarskih objekata pod sanitarnim nadzorom koje uzrokuju mikroorganizmi, štetni člankonošci (arthropoda) i štetni glodavci

2. OBVEZNA PREVENTIVNA DEZINFEKCIJA, DEZINSEKCIJA I DERATIZACIJA KAO POSEBNA MJERA

Obvezna preventivna DDD kao posebna mjera provodi se na osnovi epidemioloških indikacija koje utvrđuje specijalist epidemiolog Zavoda koji o tome obavještava nadležnog sanitarnog inspektora ili na osnovi obavljenog sanitarnog nadzora nadležnog sanitarnog inspektora. Provođenje obveznih preventivnih DDD kao posebnih mjera naređuje nadležni sanitarni inspektor.

Obvezna preventivna DDD kao posebna mjera provodi se radi:

2.1. Suzbijanja širenja zaraznih bolesti u objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru

2.2. Suzbijanja širenja zaraznih bolesti u prometnim sredstvima, brodovima i sl. te

2.3. Suzbijanja širenja zaraznih bolesti u skladištima hrane.

DEZINFEKCIJA

Preventivnom i obveznom preventivnom dezinfekcijom (u daljnjem tekstu: dezinfekcija) se u smislu ovog Programa smatra sustavna i kontinuirana primjena mehaničkih, fizikalnih i kemijskih metoda i sredstava, samostalno ili kombinirano, radi uništavanja mikroorganizama uzročnika zaraznih bolesti, kao i smanjivanja ukupnog broja svih ostalih prisutnih mikroorganizama (saprofita) na propisani dozvoljeni maksimum.

Mediji na kojima se ista provodi su uređaji, vozila, oprema, pribor, radne i druge površine, predmeti, materijali i površine tijela uposlenih osoba.

Preventivna dezinfekcija kao posebna mjera podrazumijeva mehaničke, fizikalne ili kemijske mjere koje se provode u svim objektima javne namjene koji podliježu sanitarnom nadzoru. Preventivna dezinfekcija kao posebna mjera provodi se uvijek prije prve uporabe objekta javne namjene ili nakon dužeg nekorištenja, a prije ponovne uporabe.

Obvezna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera podrazumijeva mehaničke, fizikalne ili kemijske mjere koje se provode na površinama, u prostorima ili objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru.

Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinfekcija radi sprečavanja pojave zaraznih bolesti
- u slučaju pojave zaraznih bolesti kao obvezna preventivna dezinfekcija.

Cilj uništavanja patogenih organizama je sprečavanje pojave ili suzbijanje zaraznih bolesti koje uzrokuju patogeni mikroorganizmi, a provodi se uvijek i na svim mjestima gdje postoji rizik od prenošenja istih, tj.:

- ako nastaju uvjeti ili se povećava rizik prenošenja zaraznih bolesti na osnovi epidemioloških indikacija
- ako su u sanitarnom nadzoru određene nepravilnosti u održavanju površina, prostora ili objekata koje pogoduju razvoju mikroorganizama
- tijekom elementarnih nepogoda
- tijekom izljeva kanalizacije
- tijekom masovnih skupova
- tijekom prolijevanja ili rasapa infektivnog materijala
- tijekom zbrinjavanja infektivnog otpada i sl.

Objekti javne namjene pod sanitarnim nadzorom u kojima je provedena obvezna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera mogu se ponovno upotrebljavati nakon izdane potvrde o mikrobiološkoj čistoći koju izdaje ovlaštena ustanova.

Epidemiološki značaj patogenih mikroorganizama

Mikroorganizmi (uključujući bakterije, viruse, gljivice, parazite itd.), uzrokuju vrlo široki spektar bolesti od kojih se mnoge mogu spriječiti i/ili suzbiti prekidanjem lanca prijenosa, odnosno dezinfekcijom izvora zaraze ili objekta/medija prijenosa.

Preventivne mjere koje se provode radi smanjenja rizika od pojave legionarske bolesti u sredstvima javnoga prijevoza, hotelsko – ugostiteljskim objektima te svim drugim objektima od javne namjene provode se sukladno naputcima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Dezinfekcija će se na području grada Rijeke provoditi u objektima i prostorima kako slijedi:

- objektima za javnu vodoopskrbu pučanstva
- objektima za proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće uporabe, sirovinama za njihovu proizvodnju, te prijevoznim sredstvima namijenjenim za njihov prijevoz (proizvodni pogoni, ugostiteljski objekti, restorani društvene prehrane, kuhinje posebnih institucija, trgovački objekti, ribarski brodovi, hladnjače i drugi)
- objektima odnosno prostorima za uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari
- sajmovima, tržnicama, veletržnicama i ribarnicama
- objektima namijenjenim za smještaj i boravak većeg broja ljudi (hotelski i ostali turistički objekti za smještaj, učenički i studentski domovi, prihvatilišta, radničke nastambe, socijalne ustanove i ostali smještajni objekti)
- objektima odgojno - obrazovnih ustanova (ustanove predškolske skrbi, škole, te viša i visoka učilišta)
- objektima zdravstva (klinički bolnički centri, klinike, poliklinike, specijalne bolnice i lječilišta, zavodi, domovi zdravlja, ustanove hitne medicinske pomoći, stomatološke ordinacije i ljekarne)
- objektima za pružanje medicinskih i higijenskih usluga pučanstvu (kiropraktičke ambulante, centri za masažu, pedikerski, kozmetički, frizerski i brijački saloni, solariji, javna kupatila, javni sanitarni čvorovi i drugi)
- objektima za sport i rekreaciju (sportske dvorane, stadioni, automotodrom, bazeni za kupanje i rekreaciju, plaže, trim staze, fitnes centri i slično)
- objektima i sredstvima javnog prijevoza putnika (autobusni kolodvori s pripadajućim voznim parkovima, željeznički kolodvori i vlakovi, putnički brodovi i zrakoplovne luke)
- mjestima za javna kulturna okupljanja (kina, kazališta, galerije, gradske čitaonice, plesne dvorane, disco klubovi, cirkusi, prostori za "pučke fešte" i slično)
- mjestima za religijska okupljanja (crkveni objekti i svetišta)
- mrtvačnicama na grobljima
- vozilima, opremi, priboru i uređajima za sakupljanje i prijevoz krutog i tekućeg otpada
- prostorima za sakupljanje otpadaka u stambenim zgradama, tunelima za odlaganje smeća te ostalim zajedničkim dijelovima stambenih zgrada

Dezinfekciju uređaja, vozila, opreme, pribora, radnih i drugih površina, predmeta, materijala i površine tijela uposlenih osoba provode sami djelatnici ili za to posebno osposobljene osobe u tijeku radnog procesa, odnosno uporabe objekata, uređaja, sredstava, opreme i pribora, kao i prije početka uporabe novih objekata te nakon dužeg nekorištenja (sezonski rad i slično).

Dezinfekciju javnih površina koje su u vlasništvu lokalne uprave i samouprave (općine, gradovi i županija) obavljaju za to ovlaštene pravne ili fizičke osobe.

Tijekom ljetnih mjeseci na javnim plažama neophodno je redovito provoditi tretman čišćenja (uklanjanja otpada), a prema potrebi i tretman dezinfekcije i dezodoracije pratećih sadržaja plaža (sanitarnih čvorova, svlačionica i koševa za smeće).

Provedbu dezinfekcije javnih površina (trgovi, rive i slično), prema potrebi, nakon održavanja "pučkih fešti" (gospodarski sajmovi, karnevali i slično) provodi ovlaštena pravna ili fizička osoba za provođenje obvezne preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije koja ispunjava uvjete iz Pravilnika o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezne preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (NN 35/07) i ima odobrenje od Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: ovlašteni izvođači). Za dezinfekciju smiju se koristiti sredstva koja su na Popisu biocidnih pripravaka kojima je do 02. svibnja 2011. godine dano odobrenje za stavljanje na tržište (NN 72/11 RH).

DEZINSEKCIJA

Preventivna i obvezna preventivna dezinfekcija je skup različitih mjera koje se poduzimaju s ciljem smanjenja populacije najmanje do praga štetnosti, zaustavljaju rast i razmnožavanje ili potpuno uništenje nazočne populacije štetnih člankonožaca (Arthropoda) koji prenose uzročnike zaraznih bolesti, parazitiraju na tijelu čovjeka, uzrokuju alergijske reakcije, imaju toksično djelovanje ili su uznemirivači ili skladišni štetnici na hrani.

Dezinfekcija podrazumijeva i način sprečavanja ulaženja i zadržavanja štetnih člankonožaca na površine, u prostor ili objekt.

Ista se provodi primjenom fizikalnih, kemijskih ili bioloških metoda i sredstava koja su ekološki najprihvatljivija, te na način da se ne dovodi u opasnost zdravlje ljudi ni životinja, kao ni korisnih insekata.

Dezinfekcija će se provoditi na području grada Rijeke u objektima, prostorima i uređajima kako slijedi:

- objektima za javnu vodoopskrbu pučanstva
- objektima za proizvodnju i promet namirnica (proizvodni pogoni, ugostiteljski objekti, restorani društvene prehrane, kuhinje posebnih institucija, trgovački objekti i ostali)
- objektima namijenjenim za smještaj i boravak većeg broja ljudi (hotelski i ostali turistički objekti za smještaj, učenički i studentski domovi, prihvatilišta, radničke nastambe, socijalne ustanove i ostali smještajni objekti)
- objektima zdravstva (klinički bolnički centri, klinike, poliklinike, specijalne bolnice i lječilišta, zavodi, domovi zdravlja, ustanove hitne medicinske pomoći, stomatološke ordinacije i ljekarne)
- objektima za pružanje medicinskih i higijenskih usluga pučanstvu (kiropraktičke ambulante, centri za masažu, pedikerski, kozmetički, frizerski i brijački saloni, solariji, javna kupatila, javni sanitarni čvorovi i drugi)
- objektima odgojno - obrazovnih ustanova (ustanove predškolske skrbi, škole, te viša i visoka učilišta)
- prostorima stambenih i poslovnih zgrada s pripadajućim vanjskim okolišem (zajedničke prostorije kao što su podrumi, drvarnice, prostori za odlaganje smeća, tuneli za odlaganje smeća, tavanima, prostorijama za sušenje rublja, stubištima i ostalim zajedničkim prostorima zgrada)
- objektima i sredstvima javnog prijevoza putnika (autobusni kolodvori s pripadajućim voznim parkovima, željeznički kolodvori, vlakovi, putnički brodovi i zrakoplovne luke)
- mjestima za javno kulturna okupljanja (kina, kazališta, galerije, gradske čitaonice, plesne dvorane, sportske dvorane, disco klubovi, cirkusi, prostorima za "pučke fešte" i slično)
- sajmovima, tržnicama, veletržnicama i ribarnicama
- mjestima za religijska okupljanja (crkveni objekti i svetišta)
- parkovima, grobljima i drugim gradskim zelenim površinama, rekreacijskim zonama i

- površinama sa vodama stajačicama
- kanalizacijskim sustavima, objektima i prostorima za uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari kolektorima i energetskim kanalima i zdcencima (telefonskim, elektrovodima i toplovodima)

Preventivna dezinfekcija kao posebna mjera podrazumijeva mehaničke, fizikalne, biološke ili kemijske mjere koje se provode s ciljem:

- sprečavanja zadržavanja i razmnožavanja štetnih člankonožaca (Arthropoda)
- smanjenja populacije štetnih člankonožaca (Arthropoda) te
- održavanje populacije štetnih člankonožaca (Arthropoda) na biološki prihvatljivom minimumu radi osiguranja kvalitetnih higijenskih i sanitarno – tehničkih uvjeta.

Obvezna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera podrazumijeva mehaničke, fizikalne, biološke ili kemijske mjere.

Obvezna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera provodi se na površinama, u prostorima ili objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru, a poduzimaju se u izvanrednim situacijama:

- ako postoji povećan rizik prenošenja zaraznih bolesti koje prenose štetni člankonošci (Arthropoda) temeljem epidemioloških indikacija
- ako populacija štetnih člankonožaca (Arthropoda) pređe prag štetnosti
- ako se odredi šteta na zalihama hrane nastala djelovanjem štetnih člankonožaca (Arthropoda)
- ako su u sanitarnom nadzoru uočene nepravilnosti u održavanju objekata koje pogoduju razvoju štetnih člankonožaca (Arthropoda)
- tijekom elementarnih nepogoda i
- tijekom masovnih skupova, sportskih i ostalih manifestacija.

Dezinfekcija se provodi primjenom mehaničkih, fizikalnih, bioloških i kemijskih mjera i sredstava koja su ekološki najprihvatljivija, te na način da se ne dovodi u opasnost zdravlje ljudi ni životinja, kao ni korisnih člankonožaca.

1. Mehaničke mjere dezinfekcije podrazumijevaju čišćenje prostorija, pravodobno uklanjanje otpada i ostalog materijala pogodnog za razvoj štetnih člankonožaca, preslagivanje zaliha, prevrtanje i isušivanje staništa, ugradnju prepreka (mreže), uporabu lovki i ljepljivih traka s ili bez atraktanata.

2. Fizikalne mjere dezinfekcije podrazumijevaju postupke regulacije mikroklimе, uporabu topline ili hladnoće te svjetlosti s ciljem smanjenja nazočne populacije, zaustavljanja rasta i razmnožavanja ili potpunog uništenja štetnih člankonožaca (Arthropoda).

3. Biološke mjere dezinfekcije podrazumijevaju uporabu kralješnjaka uz dozvolu mjerodavnog ministarstva i raznih sojeva mikroorganizama koji djeluju selektivno na ciljane vrste štetnih člankonožaca ili njihove razvojne oblike, a da pritom ne oštećuju ili ugrožavaju ostale vrste i okoliš.

4. Kemijske mjere dezinfekcije podrazumijevaju uporabu pesticida s ciljem smanjenja ukupnog broja, zaustavljanja rasta i razmnožavanja ili potpunog uništenja nazočne populacije štetnih člankonožaca i njihovih razvojnih oblika.

Kemijske mjere dezinfekcije na površinama, u prostoru ili objektu provode se kada je unatoč poduzetim preventivnim mjerama, odnosno primijenjenim mehaničkim mjerama, došlo do pojave ili nekontroliranog razmnožavanja štetnih člankonožaca.

Izbor i vrsta formulacije insekticida, način primjene, rokovi provedbe i mjere opreza ovise o vrsti štetnog člankonožaca koji se suzbija, biološkim i etiološkim svojstvima člankonožaca, stupnju, proširenosti i mjestu infestacije te o svojstvima i namjeni površine, prostora ili objekta.

Insekti od javno-zdravstvenog značaja

1. Prijenosnici zaraznih bolesti:

- KOMARCI - prijenosnici malarije, žute groznice, Denga virusa, ARBO virusnih infekcija, virusa Japanskog encefalitisa, West Nile virusa, Murrey valley virusa, virusa St. Louis encefalitisa, Bunyavirusa, Virus Rift Valley groznice i filarijaze.
- MUHE - *Epidemiološki značaj*: mehanički prijenosnici salmoneloza, šigeloza, enterovirusa, hepatitisa A, jajašaca crijevnih parazita.
- NEVIDI - *Epidemiološki značaj*: prijenosnici "papatači groznice" te kožne i visceralne lišmanijaze
- BUHE - *Epidemiološki značaj*: prijenosnici ruralne i urbane kuge, murinog pjegavca, tularemije, alergijskog dermatitisa ljudi (i životinja)
- KRPELJI - *Epidemiološki značaj*: prijenosnici krpeljnog meningo-encefalitisa, Q-groznice, Lyme borelioze, murinog pjegavca, tularemije, antraxa, hemoragijske groznice.

2. Mehanički prijenosnici mikroorganizama i uzročnici alergijskih reakcija:

- ŽOHARI - *Epidemiološki značaj*: mehanički prijenosnici gastrointestinalnih infekcija, dizenterije, trbušnog tifusa i drugih zaraznih bolesti. Njihova prisutnost u prostorima u kojima se priprema ili čuva hrana omogućuje im kontakt s vehikulumom kojim infektivne agense mogu prenijeti čovjeku. Žohari također mogu svojim fecesom kontaminirati različite vrste hrane brojnim vrstama bakterija, virusa i parazita.
- MRAVI - *Epidemiološki značaj*: mehanički prijenosnici niza patogenih bakterija, posebice u bolnicama – faraonski mrav. Ostale vrste nisu epidemiološki značajne.
- STJENICE - *Epidemiološki značaj*: nemaju značaj u prijenosu bolesti, ali svojim ubodom izazivaju snažne alergijske reakcije na tijelu napadnutih osoba.

Načini i učestalost suzbijanja insekata od javno-zdravstvenog značaja

Rokove, dinamiku i način provedbe (izbor, vrsta i oblik formulacije biocidnih pripravaka) dezinfekcije kao posebne mjere za člankonošce (Arthropoda) propisane su Programom mjera. Isti su propisani na osnovu:

- prethodnih izvida stručnog nadzora Zavoda na površinama, prostorima i u objektima pod sanitarnim nadzorom
- utvrđivanja vrsta štetnih člankonošca (Arthropoda) te bioloških i etoloških karakteristika
- stupnja, proširenosti i mjesta infestacije štetnim člankonošcima (Arthropoda)
- uvida o svojstvima i namjeni objekta pod sanitarnim nadzorom.

PRIJENOSNICI ZARAZNIH BOLESTI

✓ KOMARCI I NEVIDI

Učinkovito suzbijanje **komaraca** je višegodišnji organizirani neprekidni program suzbijanja, koji u sebi sadržava radnje uzorkovanja i prosudbe brojnosti populacije komaraca te na osnovu znanstveno utvrđenih uobičajenih spoznaja i njihovo suzbijanje.

U Hrvatskoj je prisutno pedesetak vrsta komaraca od kojih su najvažnije *Anopheles*, *Aedes* i *Culex*, a njihova je zastupljenost različita ovisno o geografskom području, klimatskim, ekobiološkim i drugim uvjetima.

Cilj suzbijanja komaraca i njihovih razvojnih oblika jest radi sprečavanja pojave zaraznih bolesti pučanstva; smanjenja uzrokovanja kožnih problema, urtika, eritema, alergijskih promjena nastalih ubodima komaraca i sekundarnih infekcija zbog oštećenja kože nastalog češanjem i grebenjem te uzrokovanja smetnji pri normalnom odvijanju svakodnevnih aktivnosti domicilnog pučanstva i turista.

Trenutno stanje i prioriteti

Prvi nalaz u gradu Rijeci evidentiran je u ljetnim mjesecima 2009. godine. Provedenim monitoringom 2010. i 2011. godine utvrđeno je njegovo širenje na nove lokacije na području grada Rijeke.

Uzimajući u obzir da je tigrasti komarac na području Republike Hrvatske (poluotok Pelješac, ljetno 2010. godine) ostvario i vektorski potencijal (evidentirani slučajevi Dengue groznice), a imajući u vidu da je grad Rijeka sve više turistička destinacija te da zadovoljava biološke i klimatske preduvjete za opstanak populacije tigrastog komarca, ne može se zanemariti postojanje rizika od pojave uzročnika zaraznih bolesti (preko turista). Ova saznanja daju dodatnu dimenziju u važnosti držanja populacije komaraca na razini, koja s epidemiološkog stajališta u slučaju pojave uzročnika, neće omogućiti širenje zarazne bolesti u velikim razmjerima. Stoga je od izuzetne javnozdravstvene važnosti provoditi Program mjera organiziranog, sustavnog, planiranog, a prije svega pravovremenog suzbijanja komaraca uključivo i vrste *Aedes albopictus* na području cijele Republike Hrvatske kako bi se spriječilo njegovo širenje na kontinentalne dijelove Hrvatske.

Utvrđivanje područja infestacije s komarcem vrste *Aedes albopictus*

Područje infestacije vrstom *Aedes albopictus* određuje se kada su pronađene i krilatice (odrasli oblici), ličinke i jajašca komaraca. Prisutnost samo krilatica ostavlja mogućnost da su na neki način prešli granice ekološke niše – aktivno ili pasivno (let, prijevoz, vjetar), što upućuje na neko neposredno bliže žarište. Infestacija komarcima se utvrđuje trajnim nadzorom ciljanog (reprezentativnog) područja, tj. nalaženjem ličinki i krilatica, preciznim omeđivanjem i prepoznavanjem žarišta, utvrđivanjem jesu li komarci rasprostranjeni na tom području ili se nalaze razasuti diskontinuirano. Kako je pronalazak ličinkama komarca *Aedes albopictus* krajnje jednostavan postupak naspram traženju krilatica, traženje žarišta s ličinkama vrste komarca *Aedes albopictus* mora postati prioritarno.

Infestirana područja potrebno je zabilježiti u posebnim planovima ili zemljopisnim kartama, što pretpostavlja prvi i najvažniji preduvjet za organiziranu borbu protiv komarca vrste *Aedes albopictus*.

Ako je na infestiranom području prisutno bilo kakvo sabiralište voda (privremeno ili trajno), isto može postati mjestom ovipozicije komaraca i razvoja ličinkama stoga se mora definirati kao »žarište«. Žarišta mogu biti potencijalna ili sigurna te stalna ili pokretna.

Dok *Culex* vrste komaraca prelete do 2 kilometra od primarnog žarišta, a *Anopheles* 3 do čak 16 km, vrsta komarca *Aedes albopictus* u načelu jedva da se udaljuje od svog primarnog žarišta (leti ne više od 100 m – 300 m), međutim tijekom jedne sezone može se uz vjetar udaljiti od primarnog žarišta još poneki kilometar. Odrasli oblici vole se uvući u unutrašnjost prijevoznih sredstava, čime uz poslovično odlaganje jaja na vlažnim predmetima znatno doprinose obilnoj rasprostranjenosti vrste *Aedes albopictus* u prostoru.

Za planiranje intervencije suzbijanja komaraca na nekom području mora se utvrditi infestacija komarcima

Obilježavanje infestiranog područja

Fazu nadzora bilježenja infestiranog područja provodi nadležni zavod za javno zdravstvo što zahtjeva posjedovanje detaljnih karata (npr. katastarske mape), a to značajno olakšava postojanje kompjuterskih programa s mogućnošću mapiranja. Karte se programski organiziraju na način da su:

- općine i gradovi podijeljeni na dijelove,
- dijelovi na kvadrate,
- kvadrati na zone i sektore,
- zone i sektori na ulice.

Obilježavanje žarišta kartiranjem obuhvaća osim pozitivnog uzorkovanja unašanje u kartu

svih potencijalnih stalnih i sigurnih žarišta prisutnih na području općine ili grada s registracijom prisutnosti odraslih oblika. U slučaju strogog obilježavanja žarišta potrebno je označiti jednu »tampon« zonu (oko 500 m izvan ovih žarišta) koja treba biti sigurno uključena u rutinsku operaciju nadzora i suzbijanja.

Popisivanje žarišta, povremeni nadzor, utvrđivanje razine stanja

Zatvorena staništa kontroliraju se u pravilnim vremenskim razmacima tijekom cijele godine jer su u njima stabilni uvjeti (temperatura, vlaga) koji pogoduju razvoju komaraca i nisu podložni meteorološkim promjenama.

Otvorena staništa i sva prethodno zabilježena sigurna žarišta potrebno je nadzirati u periodu aktivnosti komaraca (od ožujka do studenog) na način da se:

- a) prosuđuje učinkovitost poduzetih mjera i prati moguće raseljavanje komaraca prema susjednim područjima,
- b) prati prisutnost ličinaka nadzorom popisanih žarišta uz uzorkovanje ličinaka i kukuljica,
- c) prosuđuje vrijednost poduzetih higijensko-profilaktičkih mjera od strane pučanstva ili vlasnika prostora uz zabilješke o mogućim novootkrivenim žarištima,
- d) prisutnost krilatica mjeri se lovkama ili postupkom ovipozicije.

Nakon što nadležni zavod za javno zdravstvo utvrdi sva pojedinačna žarišta (ličinki, ali i krilatica) na nekom području općine ili grada i razvrsta ih u neku od grupa, ista se točno određuju radi detaljnog unosa u karte ili kompjuterski program što zahtijeva veoma precizne podatke o mjestu, tipu, prisutnosti vode, proizvodnom potencijalu, nadzoru i obradi što može raditi samo osoba koja dobro poznaje područje za koje se izrađuje Program mjera i Provedbeni plan i zna točno locirati žarište.

Zavod kontinuirano tijekom godine provodi organizirani monitoring na način da prikuplja podatke o prisustvu komaraca na nekom području. Metodom monitoringa odraslih komaraca izrađuje se baza podataka :

- o vrsti komaraca i njihovim leglima
- o trenutnoj brojnosti i sezonskoj dinamici uzimajući u obzir geografske karakteristike monitoriranog područja te ekološke faktore kao padaline, temperatura, vlažnost zraka itd.
- s evidentiranim i kartografski prikazanim leglima komaraca, kao i svih voda stajačica i retencija vode u kojima je moguć razvoj komaraca
- s procjenom potrebe za suzbijanjem
- o dojavama građana o prisustvu komaraca
- s ocjenom eventualnih zdravstvenih posljedica na pučanstvo.

Suzbijanje komaraca provodi se **na četiri razine**, vodeći stalnu brigu o očuvanju biološke raznolikosti područja:

1. Sanacijskim postupcima koji se temelje na sustavnom uklanjanju ili smanjivanju uvjeta za razvoj i razmnožavanje, sanacijskim postupcima otklanjanja ekoloških niša na području provedbe programa suzbijanja. U tom cilju sustavno se prati i bilježi katastar vidljivih i skrivenih voda – legla ličinačkih stadija (Upitnik o žarištu ličinki komaraca - *Obrazac 1.* i Praćenje legla komaraca - *Obrazac 2.* koji su sastavni dio ovoga Programa) pomoću različitih sanacijskih postupaka (zatrpavanja, povećanja protočnosti ustajalih voda, uklanjanjem zelenog obraštaja i krutog otpada pogodnog za nakupljanje vode, uklanjanje barijera u protočnosti nakapnog (oborinskog) sustava te uklanjanje svih drugih recipijenata oborinskih voda uključujući vaze na grobljima u području rasprostranjenosti vrste *Aedes albopictus* itd.).

2. Provođenjem zdravstvenog odgoja lokalnog stanovništva, od strane Zavoda, nastojati će se do maksimalne razine ukloniti sva moguća mjesta zadržavanja komaraca. Oblici provođenja edukacije što veće populacije lokalnog stanovništva o komarcima kao vektorima

zaraznih bolesti provoditi će se distribucijom informativno – edukativnih letaka, putem medija (lokalnih TV postaja, radio postaja te lokalnih tiskovina) brošura te neposrednom komunikacijom na terenu, a sve s ciljem poticanja individualnog ukljanjanja potencijalnih legla komaraca.

Zdravstveni odgoj lokalnog stanovništva obuhvaća:

- opis komarca s najvažnijim značajkama za prepoznavanje uz kratki opis biologije,
- značaj prisutnosti različitih vrsta komaraca na području grada Rijeke,
- problem prisustva i povijest unosa vrste *Aedes albopictus* u našu zemlju, kao i pojavu Dengue groznice u Hrvatskoj bez nepotrebnog uznemiravanja ili širenja panike,
- edukaciju pučanstva kako ono može doprinjeti smanjenju populacije komaraca u svojem okolišu te poticati širenje takvih informacija »od susjeda do susjeda«,
- isticanje neophodnosti suradnje pučanstva sa Zavodom i izvođačem DDD mjera tijekom provođenja mjera suzbijanja komaraca, kao i obilježavanja novih područja infestacije
- davanje podataka o nositeljima suzbijanja komaraca (grad Rijeka, nadležni zavod, ovlašteni DDD izvoditelj) kako bi pučanstvo bilo informirano kome može prosljediti informacije o pojačanoj pojavnosti komaraca kao i novim žarištima

3. Biološke mjere suzbijanja:

a) Postići učinkovito suzbijanje uvođenjem (gdje je to moguće) predatora ličinki komaraca, **ribice *Gambusia holbrooki*** u različite stalne vodene nakupine (lokve), što doprinosi očuvanju čovjekovog okoliša te biološke raznolikosti.

b) **Primjenom biocidnih pripravaka na bazi *Bacillus thuringiensis var. israelensis*** u obliku tekućine, granula, prašiva ili sporo otpuštajućih briketa, ručnom primjenom ili postupcima prskanja ili granuliranja s vozila, čamaca, zrakoplova ili helikoptera, intenzitetom obradbe svaka tri tjedna u sezoni, bez ikakve štete za neciljane vrste u čistim ili obraslim vodama.

4. Kemijske mjere suzbijanja:

a) **Primjenom regulatora rasta** u obliku tekućine, granula ili sporo otpuštajućih briketa bez šteta za neciljane vrste u čistim vodama.

b) **Primjenom insekticidnih larvicida** u obliku moćivih prašiva, tekućine, granula ili kompresa, za obradbu različitih vodenih nakupina i recipijenata (grebenske lokve, lokve nastale od plime, baruštine s trstacima, drenažni kanali, stajačice, irigacijski kanali, lagune, slaništa, močvarno tlo, poplavne livade, kamenice s vodom, protupožarni vodospremnici, kanalizacijski otvori, taložnice kanalizacijskog sustava te septične jame), ovisno o protočnosti, svaka tri do četiri tjedna od trenutka pozitivnog nalaza, primjenom prskalica, granulatora ili ručno, iz vozila, čamaca ili pješke, prema napatcima proizvođača, te vrsti, namjeni, stupnju zagađenosti i dubini vodenih površina. Svaki vodospremnik ili stajaća voda s održivosti većom od sedam dana može predstavljati leglo larvalnih oblika komaraca. Sukladno navedenim postupcima potrebno je ustvrditi da su sustavne larvicidne mjere suzbijanja znakovito učinkovitije na brojnost populacija komaraca, ekološki prihvatljivije u smislu očuvanja biološke raznolikosti korisne faune kopna te ih u smislu zaštite čovjekovog okoliša treba prvenstveno koristiti tijekom cijele godine.

c) **Adulticidna obradba** - Metoda izbora sukladno prosudbi epidemiološke službe Zavoda u slučajevima kao što su sustavna suzbijanja komaraca kao dopuna provedbenih larvicidnih postupaka. Provode se postupcima:

- rezidualnog prskanja (raspršivanja) zatvorenih prostora
- hladnog zamagljivanja sa zemlje pri čemu su ekološki najprihvatljiviji vodeni rastvori insekticida
- toplog zamagljivanja sa zemlje, za obradbu manjih ili većih ciljanih površina.

Toplo zamagljivanje većih razmjera treba isključivo provoditi izvan naseljenih mjesta, zaštićenih područja i nacionalnih parkova.

Adulticidni postupci provode se:

Po preporuci Zavoda, koja je donesena na temelju:

- utvrđene infestacije komarcima ili
- epidemioloških indikacija

Kada se donese odluka da je adulticidni postupak nužno provesti potrebno je:

- utvrditi točno područje koje se pokriva,
- podijeliti područje u zone,
- izraditi planove kretanja u zonama,
- utvrditi vrijeme aplikacije aerosola,
- izračunati potrebnu količinu insekticida (adulticida) za svaku utvrđenu zonu ovisno o površini te zone, a ne o cjelokupnoj površini nekog područja,
- utvrditi dinamiku pokrivanja zona.

Kada se pristupi adulticidnom postupku za uspješno suzbijanje letećih oblika komaraca potrebno je u što kraćem roku obraditi sve površine na kojima će se provoditi njihovo suzbijanje, pa stoga akcija suzbijanja letećih oblika komaraca ne smije trajati dulje od 3 do 4 uzastopna radna dana. Dodatna prednost kraćeg vremena provođenja adulticidnog postupka je i kraći negativan utjecaj na izložene ljude i okoliš, budući da aerosol koji sadrži štetne kemikalije može kod osjetljivih ljudi uzrokovati respiratorne smetnje. Optimalno vrijeme za provedbu adulticidnih postupaka je sat vremena (ili maksimalno 2 sata) u zoru i sat vremena (ili maksimalno 2 sata) u sumrak, kad su najslabija strujanja zraka, tj. pri vjetru ispod 4 km/sat., pri relativnoj vlažnosti zraka i temperaturama koje su u trenutku adulticidnog tretmana više od 15°C (pri nižim temperaturama zraka aktivnost komaraca vrlo mala ili je nema). Komarci su aktivni samo u uvjetima bez vjetera pa je svaki adulticidni tretman na otvorenom prostoru kod jačeg vjetera neučinkovit. Shodno tome, računa se da se tijekom dana aktivnosti na suzbijanju letećih oblika komaraca mogu provoditi u ukupnom vremenu od cca. 2 (maksimalno cca. 4) sata. Ako se tretira npr. površina veličine 700 – 800 ha s uređajem za hladno zamagljivanje ULV postupkom s vozila u pokretu kapaciteta rezervoara minimalno 50 litara, preporučena brzina kretanja vozila prilikom ULV aplikacije insekticida je do 10 km/h, u proходу se pokriva cca. 50 m sa svake strane ulice kojom vozilo prolazi (ukupno 100 m širok pojas), što znači da se za sat vremena jednim uređajem za hladnu ULV aplikaciju i jednim vozilom može obraditi oko 50 ha površine, odnosno 100 ha dnevno, dakle s tri uređaja na tri vozila 300 ha dnevno, čime se ispunjava uvjet o tretiranju ukupno npr. 700 – 800 ha površine u roku od najviše 3 radna dana. Visina i gustoća vegetacije, zgrade i druge prepreke onemogućavaju širenje aerosola tako da veća visina i gustoća vegetacije i drugih prepreka umanjuje efektivnu širinu prolaza (pravilo – 50%-tno umanjeње širine prolaza). Postupak se ne smije obavljati nasuprot vjetru jer se neće postići željeni učinak adulticidnog postupka i kako izvoditelj ne bi bio izložen štetnom aerosolu. Sukladno navedenom te preporukama proizvođača radi se izračun za uporabu uređaja za toplo zamagljivanje s vozila u pokretu i prijenosnog uređaja za toplo zamagljivanje.

Adulticidne tretmane dnevno aktivne vrste komarca *Aedes albopictus* potrebno je usmjeriti na ograničeno područje u kojem ova vrsta boravi (npr. nedostupna područja niske guste vegetacije u neposrednoj blizini legla) u vrijeme najveće aktivnosti (jutarnjim i popodnevnim satima) uporabom prijenosnih (ručnih ili leđnih) uređaja za toplo zamagljivanje kapaciteta rezervoara minimalno 5 litara.

Završne sezonske adulticidne akcije su od velike su važnosti jer o njima neposredno ovisi broj komaraca koji ide u prezimljavanje, odnosno broj komaraca koji će biti pokretač populacije u slijedećoj godini.

Pučanstvo unaprijed obavijestiti o planiranoj provedbi, vrsti biocidnog pripravka koji će se primijeniti, vremenu, cilju te mogućim rizicima za kategorije osjetljivih ili bolesnih stanovnika, te također o tome obavijestiti pčelare radi pravovremene zaštite za pčele.

Primjene sezonskih jednokratnih adulticidnih obradba protiv komaraca imaju veoma niski učinak u odnosu na uloženi novac te se ne mogu smatrati ekonomski opravdanim, posebice što obradbe pogađaju samo vrh brijega adultne populacije, ostavljajući očuvanim stadije ličinaka u svim dostupnim vodenim recipijentima. Insekticidni aerosol djeluje samo na komarce koji lete i ne dopire do onih koji odmaraju ispod lišća na raslinju. Neke vrste komaraca kao što su vrste roda *Culex* legu se kontinuirano pa stoga jednokratno suzbijanje krilatica ima kratkotrajni učinak te ga stalno treba ponavljati, a trajniji rezultati u pravilu izostaju.

Adulticidni postupci predstavljaju znatnu opasnost za sve neciljane vrste noćnih kukaca, a posredno za njihove predatore na području adulticidnog postupaka ili na širem području gdje strujom vjetrova mogu biti preneseni toksični aerosoli, što obzirom na neznatnu učinkovitost, a široki spektar djelovanja predstavlja znatnu ekološku štetu. Treba uvijek naglašavati da su svi adulticidni postupci neselektivni postupci koji ugrožavaju zdravlje osjetljivih skupina ljudi, uzrokuju štete u okolišu uključujući i vodene i kopnene životinje, uništavaju sve trenutačno prisutne vrste insekata te stoga bitno narušavaju biološku ravnotežu opterećujući okoliš štetnim tvarima, dok dugotrajnom primjenom dovode do ugroze biodiverziteta.

Suzbijanje **nevida provodi se** samo u slučaju pojave zarazne bolesti kao obvezatna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera na području općina i gradova.

Potrebno je ostvariti suradnju s veterinarskom službom zbog pregleda pasa ili lovačkom organizacijom radi suzbijanja čagljeva (divlji psi) kao rezervoara kala azar.

U slučajevima šire pojavnosti oboljenja koje oni prenose (kožna i viscelarna lišmanioza, papatači groznica), a obzirom na mali polumjer kretanja ovih vrsta, potrebno je rezidualnim prskanjem obraditi oko deset metara od nastambi, posvećujući pažnju tamnim, hladnijim prostorima, rupama, poluspiljama, pukotinama, štalama ili peradarnicima u kojima nevide obitavaju.

✓ MUHE

Cilj suzbijanja muha je sprečavanje prijenosa mikroorganizama i zaraznih bolesti pučanstva te sprečavanje uznemiravanja pučanstva tijekom obavljanja svakodnevnih aktivnosti. Svojim ubodom ispod kože neke vrste muha mogu inokulirati uzročnike antraksa i tularemije te uzročnike gnojenja. Pojava muha predstavlja biološki pokazatelj niskog higijenskog standarda u društvu.

Suzbijanje muha u svim objektima javne namjene koji podliježu sanitarnom nadzoru gdje se priprema hrana za krajnjeg korisnika ili u objektima gdje je potreban visok nivo higijene (npr. bolnice) provodi se kao **preventivna dezinfekcija kao posebna mjera** sukladno Programu mjera. U slučaju pojave zaraznih bolesti za koju se utvrdilo da su je uzrokovale muhe kao prijenosnici zaraznih bolesti provodi se **obvezna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera**.

Učinkovito suzbijanje muha je sustavni organizirani višegodišnji program koji u sebi sadržava utvrđivanje izvorišta, uzorkovanje, prosudbe brojnosti i pravca kretanja (migracija) te sukladno stečenim spoznajama određivanje metoda borbe.

Suzbijanje se provodi na više načina:

1. Sanitacija okoliša

2. Suzbijanje muha insekticidima:

- Suzbijanje ličinaka
- Obrada uzgojnih mjesta larvicidima

3. Suzbijanje odraslih oblika

- Obradba počivališta muha rezidualnim insekticidima
- Unašanje toksičnih tvari na počivališta muha

- Privlačenje muha pomoću atraktivnih hranjivih otrovnih mamaca
- Obrada zatvorenih i otvorenih prostora
- Postupci kod rojenja muha

Dinamika suzbijanja muha:

- premazivanje svakih 6 do 8 tjedana ovisno o rezultatima uspješnosti provedene mjere
- počivališta muha u zatvorenim prostorima svakih 6 do 8 tjedna ovisno o rezidualnosti biocidnog pripravka
- deponiji otpada – gnojnice svakih 14 dana

Kod rojenja muha vrsta *Sepsis* sp. ili *Drosophila* sp. u pojedinim godinama, ako to predstavlja uznemirujući problem za pučanstvo, potrebno je primijeniti ograničene postupke hladnog zamagljivanja, ciljano usmjerene na prostore pojavnosti populacije, uglavnom jednokratno. Ovi postupci izvode se na otvorenome i danju moraju biti strogo ograničena mjesta zaraženosti, jer predstavljaju opasne radnje za pučanstvo i korisne insekte. Stoga u smislu očuvanja biološke raznolikosti odluku o primjeni ovih postupaka i za ove vrste muha trebaju donijeti epidemiološka služba nadležnog zavoda za javno zdravstvo nakon stručnog izvida i prosudbe te kada su iscrpljene sve druge mogućnosti njihova suzbijanja.

✓ BUHE

Iako su buhe prvenstveno ektoparaziti životinja, cilj suzbijanja buha kao javnozdravstvenih štetnika je u činjenici da sve više pučanstva živi u zajednici s kućnim ljubimcima pa tako buhe osim kućnih ljubimaca povremeno ili stalno napadaju i njihove vlasnike. Svojim ubodima buhe kod čovjeka izazivaju neugodu, svrbež i promjene na koži uz mogućnost sekundarnih infekcija te mogu prenositi različite uzročnike bolesti.

Dinamika suzbijanja buha je jednokratna, a ponekad je potrebno višekratno ponoviti postupke dezinfekcije do istrebljenja

Ako se na osnovi epidemioloških indikacija koje utvrđuje specijalist epidemiolog Zavoda za javno zdravstvo županija ili na osnovi obavljenog sanitarnog nadzora nadležnog sanitarnog inspektora utvrdi pojavnost buha kao javnozdravstveni problem ili uznemirivanje osoba doseže znakovite razmjere, tada se suzbijanje buha provodi kao **obvezna preventivna dezinfekcija** kao posebna mjera.

Preventivna dezinfekcija provodi se na deponijima otpada i gnojnicama te drugim javnim površinama na kojima je epidemiološkim izvidom utvrđena pojačana infestacija.

Obradu životinja i prostora u kojima se zadržavaju životinje provodi veterinarska služba.

✓ KRPELJI

Cilj suzbijanja krpelja: Značaj suzbijanja krpelja u humanoj i veterinarskoj medicini je velik jer su oni rezervoari, vektori, ali i izvori brojnih humanih i animalnih patogena. U iznimnim situacijama krpelji mogu prenijeti na ljude određene bolesti koje su zajedničke životinjama i ljudima (zoonoze).

Obvezna preventivna dezinfekcija krpelja provodi se u slučaju pojave zarazne bolesti.

Dinamika suzbijanja krpelja: jednokratni tretmani.

MEHANIČKI PRIJENOSNICI MIKROORGANIZAMA I UZROČNICI ALERGIJSKIH REAKCIJA

✓ ŽOHARI

Cilj suzbijanja žohara je od javnozdravstvene važnosti s obzirom da su oni vrsta štetnika koja se maksimalno prilagodila suživotu s čovjekom (tzv. sinantropija), interferira s

čovjekovim aktivnostima te s njime dolazi u direktan ili indirektan dodir što ponekad rezultira i s različitim poremećajima zdravlja, poput zaraznih bolesti ili alergijskih stanja.

Postupci suzbijanja žohara u sebi sadržavaju i postupke suzbijanja različitih vrsta člankonožaca (Arthropoda) koji se mogu naći u istim prostorima primjerice: buhe, mravi, kućni zrikavci, babure, stonoge i grinje, stoga temeljito provedeni postupci suzbijanja žohara daju ujedno i učinkovit postupak u smislu neciljanog oslobađanja nekog prostora od ostalih mogućih nazočnih štetnih člankonožaca (Arthropoda).

Pri planiranju dezinfekcijskih postupaka u cilju suzbijanja žohara temeljno je načelo procijeniti vrstu žohara, jačinu i proširenost infestacije (ekološke niše) te sukladno tome provedbene postupke uskladiti s prosudbom jačine infestacije prostora. Prosudbom treba utvrditi mjesta infestacija, tipove instalacija ili aparata u kojima su nazočni insekti te pravilnom prosudbom primijeniti različite metode borbe protiv žohara.

Monitoring žohara u objektima provodi ovlaštenu izvođač DDD mjera anketiranjem osoblja i postavljanjem feromonskih lovki. **U slučaju velike infestacije** (po anketi: žohari su vidljivi danju i noću, a na lovkama je više od 10 adulta i svi njihovi razvojni oblici) ovlaštenu **izvođači DDD mjera se obavezuju o istom u pisanom obliku izvijestiti Zavod**, jer takav nalaz predstavlja epidemiološku indicaciju. Ova obaveza izvješćivanja indicirana je za objekte u kojima se proizvodi, skladišti i prodaje hrana, zdravstvenim ustanovama, u odgojno – obrazovnim objektima i objektima koji služe za smještaj većeg broja ljudi.

Suzbijanje žohara u svim objektima javne namjene koji podliježu sanitarnom nadzoru provodi se kao **preventivna dezinfekcija kao posebna mjera** sukladno Programu mjera. U slučaju pojave zaraznih bolesti za koju se utvrdilo da su je uzrokovali žohari kao mehanički prijenosnici zaraznih bolesti provodi se **obvezna preventivna dezinfekcija kao posebna mjera**.

Dezinfekcija protiv smeđeg žohara

Postupcima špricanja (tlačnim ručnim i motornim prskalicama) obrađivati će se zatvoreni prostori (kuhinje, skladišta, podrumi i drugi) zbog **suzbijanja žohara** i drugih člankonožaca koji dolazeći iz zagađenih prostora neposredno onečišćuju namirnice ili ih pak posredno onečišćuju preko posuđa, radnih površina i ostalih sličnih elemenata u okolišu. U zatvorenim prostorima dezinfekcija žohara može se provesti nanošenjem insekticidnog gela te upotrebom dimnih generatora uz najmanje jedan sat prije ulaska osoba radi uklanjanja mogućih štetnih isparavanja potrebno je uključiti ventilacijski sustav.

Nakon provedene dezinfekcije provest će se nadzor postavljanjem feromonskih ljepljivih lovki za utvrđivanje postojeće infestacije žoharima odnosno kontrole uspjeha provedene dezinfekcije.

Brodove je potrebno obraditi svaka 3 mjeseca, time da se nakon izlaganja prostora biocidnom pripravku i završetka sušenja, ventilacijski sustav uključi 2 sata prije dozvole za puštanje posade na brod.

Dezinfekcije protiv crnog žohara.

U urbanim sredinama potrebno je sustavno suzbijanje u kanalizacijskim provodnicima, ispod revizijskih otvora, kao i u drugim podzemnim uobičajenim prostorima njihovog obitavanja, primjenom postupaka toplog zamagljivanja ili postupcima zadimnjavanja dva puta godišnje, a na pojedinačnim lokacijama - prema biološkim indicijama i češće.

✓ **MRAVI**

Cilj suzbijanja: Kao i žohari, sinantropni štetnici čije je suzbijanje od javnozdravstvene važnosti posebice u bolnicama te domovima za nemoćne i stare osobe – faraonski mrav.

Provodi se u slučaju velike infestacije kao obvezatna preventivna dezinfekcija kao posebna

mjera. Nakon utvrđivanja zaraženosti vrstama mravi u takvim prostorima provodi se rigorozna sanacija svih prostora uz primjereno trajno održavanje razine sanacije. Zatim se pristupa uklanjanju zaklona tehničkim postupcima zatvaranja mogućih ili sigurnih skrovišta u gradbenim pukotinama ili rasjedinama nastalim stabilizacijom zgrade, a na osnovi praćenja kretanja putova infestanta.

✓ **STJENICE**

Cilj suzbijanja: S obzirom na ponovnu sve veću pojavu stjenica te njihovog molestiranja kao posljedice sve masovnijeg globaliziranog turizma i kretanja pučanstva, grupa ili pojedinaca (ponekad sumnjivog higijenskog standarda) na sve udaljenije i atraktivnije ruralno – urbane destinacije cilj suzbijanja stjenica u Republici Hrvatskoj je od zaštite interesa prvenstveno turizma i ekonomskog značaja.

Suzbijanje stjenica provodi se kao obvezatna preventivna dezinsekcija kao posebna mjera u slučaju veće infestacije javnih prometala i pojave infestacije stjenicama u više od jednog hotelsko-prenočišnog objekta na području jedne općine ili grada.

Opći naputak za suzbijanje stjenica ovisno o stupnju infestacije:

- a) informirati korisnika mjere da nije moguće jednom obradom postići suzbijanje stjenica (posebno kod većih infestacija) te da postupak može biti neuspješan ako se isti ne pridržava naputaka o suzbijanju
- b) izvid površine, prostora i objekta korisnika mjere mora biti detaljan kako bi se otkrila sva moguća skrovišta
- c) cijeli prostor mora biti obrađen odjednom jer će se infestacija proširiti na druge prostore
- d) izvoditelj DDD mjera mora garantirati čuvanje tajnosti o mjestu suzbijanja stjenica kako ne bi ugrozio ugled korisnika mjere (stavka u ugovoru)
- e) ako se suzbijanje stjenica provodi u hotelsko-turističkim objektima, hotelsko osoblje (sobarice) trebale bi biti podučene kako izgleda stjenica te kako prepoznati infestaciju stjenicama
- f) upotrijebiti biocidni pripravak primjeren mjestu, opremi i namještaju koji se obrađuje
- g) izvoditelj DDD mjera treba biti obučen u zaštitnu odjeću te paziti da infestaciju ne prenese u vlastiti dom
- h) iz prostora u kojem je utvrđena pojava stjenica ne smiju se iznositi predmeti radi prenošenja infestacije u druge prostore – osobe koje su boravile u takvim prostorima moraju presvući odjeću te je izložiti pranju ili fizikalnoj dezinsekciji
- i) u prostoru u kojem se provodi dezinsekcija potrebno je isključiti struju te skinuti zaštitu s utičnica
- j) Za uspješno suzbijanje potrebno je obuhvatiti sva žarišta, što podrazumijeva pomicanje stvari (pokućstva) u prostoru koji se tretira (pod nadzorom izvoditelja DD mjera).
- k) Planom suzbijanja treba definirati:
  - ✓ stupanj infestacije (ako je moguće sa slikom)
  - ✓ postupak suzbijanja (fizičko odstranjivanje, vrućina, para, smrzavanje, biocidni postupci)
  - ✓ mjesta primjene – predvidjeti kontrolu susjednih prostora (vertikalnih i horizontalnih)
  - ✓ obveze stranke (micanje predmeta)
  - ✓ dinamiku provedbe, prijedlog daljnjih kontrola i postupaka
  - ✓ garanciju (ograničenje) uz preporuku.

Učestalost provedbe dezinsekcije ovisit će o biološkim indikacijama (koje su utvrđene provedenim monitoringom) i epidemiološkim indikacijama s time da:

- **hoteli i restorani koji rade sezonski** moraju provoditi dezinsekciju najmanje dva puta godišnje (prije otvaranja i poslije zatvaranja), a dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama

- **hoteli, restorani i drugi objekti koji imaju kuhinju**, a rade cijelu godinu: provoditi minimalno monitoring četiri puta godišnje (odnosno svaka tri mjeseca) te sukladno utvrđenoj infestaciji provesti mjere dezinfekcije. Dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama.
- **trgovine s prehrambenim artiklima** minimalno provoditi monitoring četiri puta godišnje (odnosno svaka tri mjeseca) te sukladno utvrđenoj infestaciji provesti mjere dezinfekcije. Dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **prehrambeno - proizvodni pogoni** minimalno provoditi monitoring četiri puta godišnje (odnosno svaka tri mjeseca) te sukladno utvrđenoj infestaciji provesti mjere dezinfekcije. Dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **klinički bolnički centri, klinike, poliklinike, specijalne bolnice, ustanove hitne medicinske pomoći** provoditi monitoring jednom mjesečno (12 puta godišnje) i sukladno utvrđenoj infestaciji provesti mjere dezinfekcije
- **dječji vrtići i osnovne škole u čijem sastavu su kuhinje** minimalno provoditi monitoring četiri puta godišnje (odnosno svaka tri mjeseca) te sukladno utvrđenoj infestaciji provesti mjere dezinfekcije. Dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama.
Aplikacija insekticida obavlja se isključivo u periodu kada nema djece u dječjim vrtićima i osnovnim školama. Zbog ostvarivanja dovoljno duge ekspozicije insekticida na tretiranim površinama (bez pranja) kad god je to moguće planirati provedbu petkom po odlasku djece iz vrtića i škola.
- **brodove** je potrebno obraditi svaka 3 mjeseca, odnosno četiri puta godišnje, a dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **u kanalizacijskim provodnicima, ispod revizijskih otvora, kao i u drugim podzemnim uobičajenim prostorima** njihovog obitavanja sustavno dva puta godišnje (jednom tijekom proljetne i jednom tijekom jesenje akcije).
- **naselja s nedostatnim sanitarno - higijenskim i komunalnim uvjetima** na području grada Rijeke (Mario Genari, Mihačeva Draga i Rujevica)
U navedenim naseljima dezinfekcija se mora provoditi tri puta godišnje (sukladno biološkim i epidemiološkim indikacijama u proljeće, ljeto i jesen) uz prethodno provođenje mjera asanacije na temelju dva izvida (proljeće i jesen) higijensko-epidemiološkog tima Zavoda, uz nazočnost sanitarne i veterinarske inspekcije, komunalnog redara, predstavnika naselja i izvođača DDD mjera.
- **tržnice** (zatvoreni dio – paviljoni) dezinfekcija se mora provoditi jednom mjesečno, a dodatni broj tretmana ovisit će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **veletržnica ribe** provoditi monitoring jednom mjesečno i sukladno utvrđenoj infestaciji provesti mjere dezinfekcije.
- **domaćinstva koja se bave uzgojem domaćih životinja** dezinfekciju je potrebno provoditi tijekom proljeća i ljeta sukladno biološkim indikacijama
- **larvicidni tretmani za suzbijanje komaraca** treba započeti kada su stvoreni pogodni vremenski uvjeti (optimalne temperature koje omogućuju biološki razvojni ciklus komaraca od larve do adulta) i nastaviti ga sve dok uvjeti okoliša omogućuju njihov razvoj i razmnožavanje. S ciljem suzbijanja komaraca larvicidna dezinfekcija treba se provoditi od ožujka do kraja listopada.

U slučaju jače infestacije broj tretiranja će se povećati prema nalogu Odsjeka sanitarne inspekcije za Primorsko-goransku županiju, Odjela za Istru i Primorje, Službe županijske sanitarne inspekcije, Uprave za sanitarnu inspekciju, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Ovlašteni izvođači DDD mjera su obvezni prije početka izvođenja radova na određenim područjima pravovremeno izvijestiti (najmanje 48 sati prije početka provedbe) pučanstvo o početku i vremenu trajanja provođenja radova. Izvješćivanja će se provoditi tiskanim materijalima koja će se izvjesiti na dobro vidljivim frekventnim mjestima, kao i uz pomoć sredstava javnog priopćavanja.

Primjena insekticida u proizvodnim i poslovnim prostorima ne smije se provoditi tijekom radnog procesa. Svaka primjena insekticida mora biti provedena na način da se ne kontaminira hrana, ne oštete ili zaprljaju neciljane površine, ne ugrozi zdravlje ljudi i ne onečisti okoliš. Prije početka obavljanja dezinfekcije u objektima u kojima se nalazi hrana, mora se zaštititi hranu od mogućeg onečišćenja te primijeniti insekticide koji ne ostavljaju mirise na tretiranoj površini na koju se stavlja hrana.

Prostori u kojima je dezinfekcija provedena prskanjem, raspršivanjem, zamagljivanjem i zadimljavanjem mogu se ponovno koristiti tek po isteku radne karence predviđene za insekticide koji su upotrijebljeni.

Primjena insekticida toplim ili hladnim zamagljivanjem iz zrakoplova zabranjena je nad naseljenim područjima, nacionalnim parkovima i ostalim zaštićenim područjima.

Kemijska sredstva, odnosno insekticide ovlaštenu izvođač DDD mjera ne smije davati korisnicima DDD mjera na korištenje bez nadzora.

Primjena insekticida

Insekticidi koji će se koristiti u javnom zdravstvu i komunalnoj higijeni moraju biti propisno registrirani i dopušteni za primjenu u Republici Hrvatskoj s Rješenjem Ministarstva zdravstva te da se nalaze na Popisu biocidnih pripravaka kojima je do 02. svibnja 2011. godine dano odobrenje za stavljanje na tržište (NN 72/11 RH). kako bi opasnost za okoliš i zdravlje ljudi ili životinja bila svedena na minimum.

U provedbi dezinfekcije na području grada Rijeke za suzbijanje komaraca, muha i žohara koriste se samo dopuštena larvicidna i adulticidna sredstva.

- **Biljni insekticidi** na osnovi aktivne tvari abamektina, piretrina i *Bacillus Thuringiensis* subsp. *Israliensis* ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Biotehnički insekticidi,**
  - **inhibitori razvoja kukaca** na osnovi aktivne tvari diflubenzuron
- **Karbamati** s aktivnim tvarima bendiokarb ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Neonikotinoidi** s aktivnim tvarima acetamiprid, imidaklopid, thiametroksan ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Piretroidi** svi na osnovi aktivne tvari alfacipermetrin, bifentrin, tetrametrin, ciflutrin, cipermetrin, permetrin, deltametrin, esbiotrin te dozvoljene mješavine piretroida ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Mješavine insekticida iz različitih skupina**
  - Diklorvos; 2-(2-butoksietoksi) etil 6-propilpiperonil eter/piperonilbutoksid (0,6%); piretrini i piretroidi (0,2%)
  - *Chrysanthemum cinerariaefolium* (<1%), 2-(2-butoksietoksi) etil 6 propilpiperonil eter/piperonil butoksid (<1%), cipermetrin

Naprijed navedeni insekticidi prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. Pregled insekticida po vrstama

Vrsta insekticida	Aktivna tvar	Način aplikacije i doza
Biološki insekticidi (aktivne tvari)	abamektin, bakterija <i>Bacillus thuringiensis</i> subsp. <i>israeliensis</i> , piretrin	Prema uputama proizvođača
Biotehnički insekticidi (aktivne tvari)	Inhibitori rasta kukaca: ciromazin, diflubenzuron	
Kemijski insekticidi (aktivne tvari)	Piretroidi (alfacipermetrin, bifentrin, tetrametrin, ciflutrin, cipermetrin, deltametrin, esbiotrin, D – fenotrin, permetrin te dozvoljene mješavine piretroida), Karbamati (bendiokarb), Neonikotinoidi (acetamiprid, imidakloprid, thiametroksan)	
Mješavine insekticida iz različitih skupina (aktivne tvari)	- Diklorvos; 2-(2-butoksietoksi) etil 6-propilpiperonil eter/piperonil butoksid (0,6%); piretrini i piretroidi (0,2%) - <i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i> (<1%), 2-(2-butoksietoksi) etil 6-propilpiperonil eter/piperonil butoksid (<1%), cipermetrin cis/trans+/-40/60 (<0,5%)	

DERATIZACIJA

Preventivna i obvezna preventivna deratizacija (u daljnjem tekstu: deratizacija) je skup različitih mjera koje se poduzimaju s ciljem smanjenja populacije štetnih glodavaca ispod praga štetnosti, zaustavljanja razmnožavanja ili potpunog uništenja nazočne populacije štetnih glodavaca koji su prirodni rezervoari i prijenosnici uzročnika zaraznih bolesti ili skladišni štetnici.

Deratizacija podrazumijeva i sve mjere koje se poduzimaju radi sprečavanja ulaženja, zadržavanja i razmnožavanja štetnih glodavaca na površinama, u prostoru ili objektima.

Na području grada Rijeke glodavci koje treba suzbijati ispod praga štetnosti u cilju zaštite zdravlja pučanstva te smanjivanja gospodarskih šteta jesu:

1. štakor:

- Crni štakor (*Rattus rattus*) Linne
- Aleksandrijski štakor (*Rattus rattus* var. *alexandrinus*) Geoffr.
- Sivi, smeđi ili kanalski ili štakor selac (*Rattus norvegicus*) Berkenhout

2. miš:

- Kućni miš (*Mus musculus musculus*) Linne
- Kućni miš (*Mus musculus domesticus*) Linne

3. drugi štetni glodavci (npr. poljski miš, voluharica) za koje postoji sumnja da prenose zarazne bolesti u objektima.

Epidemiološki značaj: Osim što su glodavci uzročnici velikih ekonomskih šteta koji uništavaju imovinu i zalihe hrane oni su rezervoar ili prijenosnik čitavog niza bolesti čovjeka kao što su: kuga, virusne hemoragijske groznice, hemoragijska groznica s bubrežnim sindromom, leptospiroza, tularemija, murini tifus, toksoplazmoza, tripanosomijaza, lišmanijaza, salmoneloza, trihinelozna, bolest štakorskog ugriza – Sodoku, bjesnoća itd.

Cilj suzbijanja štetnih glodavaca je uklanjanje rizika od pojave i prijenosa zaraznih bolesti, uklanjanja ekonomskih i gospodarskih šteta koje nastaju uništavanjem i onečišćenjem hrane te sprečavanja kontaminacije površina, prostora i objekata iz članka 10. stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.

Deratizacija se provodi primjenom mehaničkih, fizikalnih i kemijskih mjera.

1. Mehaničke mjere podrazumijevaju redovito provođenje sanitarno - higijenskih mjera, ugradnju prepreka (mreža), uporabu lovki (živolovki ili mrtvolovki), ljepljivih traka s ili bez atraktanata

2. Fizikalne mjere podrazumijevaju postupke uporabe ultrazvuka s ciljem sprječavanja ulaženja i zadržavanja štetnih glodavaca

3. Kemijske mjere podrazumijevaju uporabu rodenticida, odnosno izlaganje zatrovanih mamaca tvorničkog pripravka s antikoagulantima I. i II. generacije s ciljem smanjenja ukupnog broja populacije štetnih glodavaca ispod praga štetnosti, zaustavljanja razmnožavanja ili potpunog uništenja nazočne populacije štetnih glodavaca.

Preventivna deratizacija kao posebna mjera podrazumijeva mehaničke, fizikalne i kemijske mjere koje se provode s ciljem:

- sprečavanja ulaženja, zadržavanja i razmnožavanja štetnih glodavaca
- smanjenja populacije štetnih glodavaca i
- održavanje populacije štetnih glodavaca na biološki prihvatljivom minimumu radi osiguranja kvalitetnih higijenskih i sanitarno tehničkih uvjeta u objektima, prostorima i na javnim površinama pod sanitarnim nadzorom.

Obvezna preventivna deratizacija kao posebna mjera podrazumijeva mehaničke, fizikalne i kemijske mjere koje se provode na površinama, u prostorima ili objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru, a poduzimaju se u izvanrednim situacijama:

- ako postoji povećan rizik prenošenja zaraznih bolesti koje prenose štetni glodavci temeljem epidemioloških indikacija
- ako populacija štetnih glodavaca pređe prag štetnosti
- ako se odredi šteta na zalihama hrane nastala djelovanjem štetnih glodavaca
- ako su u sanitarnom nadzoru uočene nepravilnosti u održavanju objekata koje pogoduju razvoju štetnih glodavaca
- tijekom elementarnih nepogoda i
- tijekom masovnih skupova, sportskih i ostalih manifestacija.

Deratizacija će se provoditi na području grada Rijeke u svim objektima i prostorima kako slijedi:

- objektima za javnu vodoopskrbu pučanstva
- objektima za proizvodnju i promet namirnica (proizvodni pogoni, ugostiteljski objekti, restorani društvene prehrane, kuhinje posebnih institucija, trgovački objekti i ostali)
- objektima namijenjenim za smještaj i boravak većeg broja ljudi (hotelski i ostali turistički objekti za smještaj, kampovi, učenički i studentski domovi, prihvatilišta, radničke nastambe, socijalne ustanove i ostali smještajni objekti)
- objektima zdravstva (klinički bolnički centri, klinike, poliklinike, specijalne bolnice i lječilišta, zavodi, domovi zdravlja, ustanove hitne medicinske pomoći, stomatološke

- ordinacije i ljekarne)
- objektima za pružanje medicinskih i higijenskih usluga pučanstvu (kiropraktičke ambulante, centri za masažu, pedikerski, kozmetički, frizerski i brijački saloni, solariji, javna kupatila, javni sanitarni čvorovi i drugi)
  - objektima odgojno - obrazovnih ustanova (ustanove predškolske skrbi, škole, te viša i visoka učilišta)
  - u zajedničkim dijelovima stambenih i poslovnih zgrada s pripadajućim vanjskim okolišem kao što su podrumi, drvarnice, toplinskim postajama, prostorima za odlaganje smeća, tavanima, prostorima za sušenje rublja i ostalim zajedničkim prostorima zgrada)
  - parkovima, grobljima i drugim gradskim zelenim površinama i rekreacijskim zonama (trim staze, plaže i šetališta u priobalnom pojasu)
  - otvorenim vodotocima
  - kanalizacijskim sustavima, objektima i prostorima za uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari, te energetskim kanalima i zdencima (telefonskim, elektrovodima i toplovodima)
  - mjestima za javno kulturna okupljanja (kina, kazališta, galerije, gradske čitaonice, plesne dvorane, disco klubovi, cirkusi, prostorima za "pučke fešte" i slično)
  - sajmovima, tržnicama, veletržnicama i ribarnicama
  - mjestima za religijska okupljanja (crkveni objekti i svetišta)
  - objektima javnog prijevoza putnika (autobusni i željeznički kolodvori, morske i zrakoplovne luke te putnički i trgovački brodovi)

Mjere deratizacije uključuju **praćenje uvjeta** za razvitak štetnih glodavaca, **bilježenje pojava štetnih glodavaca**, **izlaganje zatrovanih meka** (rodenticidima), trajno **praćenje stupnja infestacije** te trajno **poduzimanje svih ostalih mjera koje dovode do smanjenja broja glodavaca**.

Trajno i uspješno suzbijanje glodavaca u objektima pod sanitarnim nadzorom provodi se u tri osnovna koraka:

1. Sustavno prikupljanje, evidentiranje i kartografiranje podataka o svim površinama, prostorima i objektima pod sanitarnim nadzorom u svrhu utvrđivanja početnog stupnja infestacije i uvjeta koji je podržavaju
2. Fazu intenzivne deratizacije registriranih infestacija, ispravljanje nedostataka u sanitaciji i okolišu te provjere postignutih rezultata
3. Fazu održavanja da bi se osigurala trajnost postignutih rezultata, uz stalno praćenje.

Prva faza provodi se tijekom kratkoročnog programa preventivne deratizacije kao posebne mjere u trajanju od najmanje godinu dana. Cilj ove faze je stvaranje odgovarajuće baze podataka o objektima pod sanitarnim nadzorom, infestaciji štetnim glodavcima te razini sanitacije okoliša.

Na osnovi rezultata ispitivanja tijekom provedbe kratkoročnog programa donosi se detaljni plan sljedeće faze suzbijanja štetnih glodavaca koji se provodi u okviru srednjoročnog programa u trajanju od 3-5 godina dok se ne postigne zadovoljavajući (kontrolirani) stupanj infestacije.

Nakon toga se pristupa dugoročnom programu koji treba osigurati da se postignuti stupanj infestacije zadrži uz minimalna ulaganja.

Osnovnu bazu podataka ustrojiti na osnovi podataka prikupljenih tijekom prve akcije deratizacije - *Obrazac 3* koji je sastavni dio ovoga Programa. Po završetku prve akcije deratizacije izvođači su obavezni Zavodu dostaviti ispunjene Obrasce 3 za područje grada Rijeke kako bi se isti objedinili u jedinstvenu bazu podataka. Na osnovu dostavljenih podataka Zavod analizira obuhvat provedbe DDD mjera i izvješćuje Grad Rijeku te planira provedbu mjera za sljedeće razdoblje.

Stupanj infestacije štetnim glodavcima u stambenim zgradama utvrđuje se na osnovi nalaza stručno provedenog izvida obavljenog prema pripremljenom obrascu koji su dužni točno i pouzdano popuniti ovlašteni izvoditelji sustavne deratizacije za svaku pregledanu stambenu zgradu - *Obrazac 4.* koji je sastavni dio ovoga Programa.

Utvrđivanje stupnja infestacije na javno-prometnim površinama, trgovima, parkovima i na obalama gradskih vodotoka moguće je provesti metodom brojenja aktivnih rupa glodavaca na jedinicu površine. Ispitivanje obuhvaća ukupne tretirane površine na području grada Rijeke, - *Obrazac 5. i 6.* koji su sastavni dio ovoga Programa.

Kod postave deratizacijskih mamaca na kartonske podloške ili u kutije na istima treba biti naznačen izvođač radova, upozorenje da je riječ o otrovu s navedenim antidotom i dežurnim telefonom za slučaj trovanja, a sukladno *Obrascu 3* Pravilnika.

Deratizacija se provodi u **dvije sustavne akcije godišnje** uporabom deratizacijskih meka zatrovanih otrovima kumulativnog djelovanja uz dodatak antraknata te parafiniranim mekama.

Češće od navedenog sukladno epidemiološkoj indikaciji:

- **naselja s nedostatnim sanitarno - higijenskim i komunalnim uvjetima** na području grada Rijeke (Mario Genari, Mihačeva Draga i Rujevica)
U navedenim naseljima **s nedostatnim sanitarno - higijenskim i komunalnim uvjetima** deratizaciju treba provoditi najmanje tri puta godišnje (proljeće, ljeto i jesen), a sukladno biološkim i epidemiološkim indikacijama i češće.
Provedbi proljetne (travanj) i jesenske (listopad) akcije prethodi provedba higijensko – epidemiološkog izvida (krajem veljače, odnosno krajem kolovoza) kojeg provodi higijensko - epidemiološki tim Zavoda, uz nazočnost sanitarne i veterinarske inspekcije, komunalnog redara, predstavnika naselja i ovlaštenog izvođača DDD mjera. Po provedenim izvidima potrebno je provesti mjere sanacije do 15. travnja, odnosno 15. listopada kako bi se u planiranom roku mogla provesti deratizacija.
Ukoliko se mjere sanacije ne poduzmu u predviđenom roku, deratizacija će biti provedena ali s manjim učinkom i povećanom vjerojatnošću za potrebom ponavljanja deratizacije.
- **na području mjesnog odbora Luka** u ulicama Demetrova, Ivana Zajca, Riva Boduli, Wenzelova i Zagrebačka zbog povećane frekvencije ljudi i prometa robe, uvjetuje provedbu deratizacije u lipnju
- **u objektima nužnog smještaja** koji su pod upravom Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb (na adresi Antuna Mihića 2a,b,c,d,e,f,g,h (7 objekata), Ivana Žorža 28-46 (samo parni brojevi, ukupno 10 objekata) i Mihačeva Draga 23/1a, 23/1b. (2 objekta)) zahtijevaju provedbu monitoringa (najmanje 4 puta godišnje), a sukladno biološkim indikacijama potrebno je u skladu s pravilima struke provesti deratizaciju.
- **tržnice i veletržnica ribe** (vanjski i zatvoreni prostori) provoditi deratizaciju jednom mjesečno (12 puta godišnje), a dodatni broj tretmana ovisiti će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **prehrambeno - proizvodni pogoni** minimalno provoditi deratizaciju dva puta godišnje, monitoring četiri puta godišnje (odnosno svaka tri mjeseca), a dodatni broj tretmana deratizacije ovisiti će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **trgovine s prehrambenim artiklima** minimalno provoditi deratizaciju dva puta godišnje, monitoring četiri puta godišnje (odnosno svaka tri mjeseca), a dodatni broj tretmana ovisiti će o biološkim i epidemiološkim indikacijama
- **domaćinstva koja se bave uzgojem domaćih životinja** deratizaciju provoditi jednom tijekom proljeća, jednom tijekom ljeta i jednom tijekom jeseni, a sukladno biološkim indikacijama i češće

Proljetna akcija deratizacije se provodi tijekom veljače, ožujka, travnja i svibnja. Provedba deratizacije u veljači je indicirana temeljem iskustvenih saznanja o postojećoj prisutnosti glodavaca na području grada Rijeke. Specifičan način života u gradu (povećana frekvencija ljudi, povećani promet hrane, povećana produkcija otpada, postojanje komunalne infrastrukture i drugo) zahtjeva veći obim provedbe u smislu šireg vremenskog perioda i učestalijih tretmana.

Jesenska akcija deratizacije provodi se tijekom rujna, listopada i studenoga.

Između dviju akcija deratizacije izvođači su dužni obavljati suzbijanje štakora i miševa na onim lokalitetima i kod onih subjekata gdje se za to ukaže potreba, a i povećati broj tretmana prema prijedlogu Zavoda temeljem provedenog stručnog nadzora, epidemiološke indikacije ili prema nalogu Odsjeka sanitarne inspekcije za Primorsko-goransku županiju, Odjela za Istru i Primorje, Službe županijske sanitarne inspekcije, Uprave za sanitarnu inspekciju, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

U slučaju povećane infestacije glodavcima ovlaštene izvođači DDD mjera se obavezuju o istom u pisanom obliku izvijestiti Zavod, jer takav nalaz predstavlja epidemiološku indikaciju. Ova obaveza izvješćivanja indicirana je za objekte u kojima se proizvodi, skladišti i prodaje hrana, zdravstvenim ustanovama, u odgojno – obrazovnim objektima i objektima koji služe za smještaj većeg broja ljudi.

Povećana frekvencija ljudi na "pučkim feštama" (gospodarskih sajмова, karnevala, "ribarskih noć" i slično), uvjetuje da se nakon njihovog održavanja (posebno onih u ljetnim mjesecima), prema potrebi, provede deratizacija (trgovi i slično).

Način i vrste primjene rodenticida

Za deratizaciju na području grada Rijeke mogu se koristiti samo tvornički pripremljene meke koje su propisno registrirane i dopuštene za primjenu u Republici Hrvatskoj s Rješenjem Ministarstva zdravstva te da su na Popisu biocidnih pripravaka kojima je do 02. svibnja 2011. godine dano odobrenje za stavljanje na tržište (NN 72/11 RH).

Deratizacija se provodi izlaganjem meka zatrovanih antikoagulantnim rodenticidima.

U sustavnoj provedbi deratizacije dopušteni su rodenticidi i rodenticidni pripravci industrijske proizvodnje, a na osnovi djelatnih tvari kumatetralila i klorfacinona iz I. generacije, te difenakuma, difetialona, flokumafena, bromadiolona i brodifakuma iz II. generacije. Deratizacijske meke II. generacije moraju biti pod nadzorom, nedostupne ljudima i domaćim životinjama, izložene u kutijama ili u kanalizacijskim provodnicima i uz obalni rub, vezane žicom. Kod postavljanja deratizacijskih meka neophodan je naknadni nadzor te uklanjanje rodenticidnih ostataka i zbrinjavanje prema propisima o zbrinjavanju štetnih tvari. U kanalizacijskom sustavu nije potrebno uklanjanje istih jer fermentacijom dolazi do destrukcije djelatne tvari.

U slučaju vlastite izrade rodenticidnih mamaca proizvođač mamca mora imati atest ovlaštene državne institucije o:

- a) učinkovitosti
- b) sadržaju aktivne tvari
- c) testu na čvrstoću u vlažno vodenim medijima kod krutih tvorbi mamaca
- d) sastavu i standardizaciji izgleda mamaca

što je uobičajeno i u tvorničkoj proizvodnji, kako bi se zaštitili od neučinkovitih, a ponekad i zbog veće koncentracije djelatne tvari, ekološki štetnih mamaca. U skladu s dokazanim gubicima rasutih meka obvezatno je, posebice na vanjskim površinama u kišno doba, postavljanje krutih mamaca na svim javnim ili vlazi dostupnim zatvorenim površinama kako bi se povećala učinkovitost, a smanjio unos otrovnih tvari u čovjekov okoliš.

Način izlaganja zatrovanih mamaca mora biti pažljivo odabran, planiran i mora osigurati

maksimalno pokrivanje infestiranih površina.

Zatrovani mamci moraju biti postavljeni na mjesta na kojima su dostupni i prihvatljivi štetnim glodavcima.

Tijekom provođenja mjera deratizacije mora se **izraditi Plan i raspored izlaganja zatrovanih mamaca**, kako bi se moglo pratiti uzimanje i nestanak zatrovanih mamaca. Plan izlaganja i raspored izlaganja zatrovanih mamaca mora sadržavati podatke o kritičnom mjestu i količini izloženog zatrovanog mamca, kao i količinu nadomještenog zatrovanog mamca na kritičnoj točki tijekom provedenog izvida uspješnosti provedene mjere.

Zatrovane mamce:

- treba postavljati na i uz mjesta na kojima je uočen najveći broj glodavaca, na putove njihova kretanja i zadržavanja
- uvijek treba izlagati na skrovia i zaklonjena mjesta ili u za to predviđene kutije ili hranilišta
- koji se postavljaju na mjesta gdje postoji povećani rizik od neželjenog kontakta u svom sastavu moraju imati gorku tvar
- moraju biti izloženi na način da su nedostupni za sve neciljane vrste, domaće i ostale životinje, ljude, a posebno djecu
- koji su izloženi blizu domaćih životinja, posebno kruti (parafinski), moraju biti vezani žicom da ih štetni glodavci ne bi mogli ponijeti
- potrebno je postaviti u deratizacijske kutije na način da ne kontaminiraju hranu i da ne bi slučajno ili zabunom bili pomiješani s hranom. U prostorima u kojima vladaju vlažni uvjeti (kuhinja i slično) mamci se postavljaju u plastične ili metalne deratizacijske kutije kako ne bi došlo do destrukcije mamaca i njegovog rasapa zbog prisutne vlage
- u kanalizacijskim sustavima potrebno je postaviti na mjestima ili način da ih voda ne može otplaviti te moraju biti otporni na vlagu
- ovlaštene izvođači DDD mjera ne smije davati korisnicima DDD mjera na korištenje bez nadzora

Broj i količina izloženih zatrovanih mamaca te način izlaganja uvijek mora biti u skladu s uputama za uporabu proizvoda. Tijekom pregleda, odnosno izvida uspješnosti provedene mjere, pojedeni zatrovani mamci moraju se obnavljati.

Deratizaciju parkova i javnih zelenih površina, provest će ovlaštene izvođači deratizacije istovremeno s deratizacijom zgrada na istom području.

Ovlaštene izvođači DDD mjera su obvezni prije početka izvođenja radova na određenim područjima pravovremeno izvijestiti (najmanje 48 sati prije početka provedbe) pučanstvo o početku i vremenu trajanja provođenja radova. Izvješćivanja će se provoditi tiskanim materijalima (sukladno Obrascu 7) koja će se izvjesiti na dobro vidljivim frekventnim mjestima, kao i uz pomoć sredstava javnog priopćavanja.

Deratizacijske metode i postupci se moraju unificirati na području grada Rijeke u smislu korištenja jedinstvene djelatne tvari za svaku ekološku nišu, kao i ekološki prihvatljive meke i evidencije stanja okoliša, kako bi prosudba potrebe i učinkovitosti deratizacijskih postupaka bila što bolja. U tom smislu se utvrđuje sinhronizacija izlaganja meka u dvokratnom razdoblju za cijelo područje grada Rijeke, koncentričnoj izvedbi plana s centripetalnom realizacijom, jedinstvenoj obradi cjelokupne komunalne infrastrukture, javnih gradskih površina s konačnom centralnom obradom svih podataka na računalu.

Standardna meka u deratizaciji koja se koristi u zatvorenim suhim prostorima (s izuzetkom onih u kojima se proizvode, obavlja promet ili čuvaju namirnice) može biti pripravljena na biljnom nosaču (pšenični lom). Meka djelatne tvari antikoagulanata I. i II. generacije može biti pakirana u tanku PVC foliju ili rasuta, a izlaže se u količini od sto grama (100 g) za antikoagulante I. generacije ili pedeset grama (50 g) za antikoagulante II.

generacije po mjestu postave.

U svrhu **deratizacije suterenskih i podrumskih prostorija te ostalih gospodarskih prostora i stambenih objekata** izložit će se dvije standardne meke po prostoriji veličine do dvadeset metara kvadratnih (20 m^2), a za veće prostorije dodati će se po dvije (2) standardne meke na svakih deset metara kvadratnih (10 m^2) površine. Kod registrirane infestacije primijenjena doza će se udvostručiti. Meke će se izlagati na skrovitijim i nepristupačnim mjestima gdje neće biti raznošene različitim aktivnostima ljudi, a što bliže vjerojatnim putovima kretanja i zadržavanja štakora.

Za deratizaciju vlažnih podrumskih odnosno zatvorenih prostora obvezatno se u istoj količini izlaže parafinirana meka djelatne tvari antikoagulanata I. i II. generacije u obliku peleta, briketa ili parafinskih blokova.

U svrhu preventivne deratizacije dvorišta i okućnica stambenih zgrada izložit će se petsto do tisuću grama (500 - 1.000 g) po stambenom objektu na indiciranim i skrovitim mjestima, što bliže vjerojatnim putovima kretanja i zadržavanja štakora. Kod registrirane infestacije primijenjena doza će se udvostručiti.

U objektima javne namjene (bolnice, škole, vrtići i drugo) postavlja se jedna standardna meka na dvadeset metara kvadratnih (20 m^2) tlocrtnne površine. Meke će se izlagati na skrovitim i nepristupačnim mjestima u deratizacijskim kutijama, što bliže vjerojatnim putevima kretanja i zadržavanja štakora. Deratizacijski mamci u svom sastavu moraju imati ugrađen Bitrex (tvar koja izaziva odbijanje, gađenje i trenutni nagon na povraćanje).

U dječjim vrtićima, u slučaju infestacije, deratizacija rodenticidima provodi se na način da se deratizacijski mamci ali i ljepljivi podlošci postavljaju petkom popodne po odlasku djece iz vrtića. Mamci se postavljaju u prostore u kojima ne borave djeca po Planu i rasporedu postave s točnom evidencijom o broju postavljenih mamaca, a u prostorima gdje djeca borave postavljaju se ljepljivi podlošci. Deratizacijske mamce i ljepljive podloške potrebno je ukloniti prije dolaska djece u nedjelju navečer ili u ponedjeljak ujutro. U prostorima u kojima je djeci onemogućen pristup mogu se ostaviti izloženi deratizacijski mamci i ljepljivi podlošci.

Za deratizaciju prostora u kojima se proizvode, obavlja promet i skladište namirnica koristi se po mogućnosti više tipova meka različitog sastava hranjive tvari (zavisno o lokalnim sojevima i navikama prehrane iz lokalnih izvora), djelatne tvorbe (antikoagulanata I. i II. generacije) te oblika (pšenični lom, brikete, pelete i parafinski blokovi). Međutim obvezatno sve se meke uvijek moraju postavljati u zatvorene deratizacijske kutije koje materijalom od kojeg su izrađene, veličinom i oblikom odgovaraju mjestu postave. Preporuča se postava jedne (1) standardne meke na dvadeset metara kvadratnih (20 m^2) tlocrtnne površine. Tijekom provedbe važno je obuhvatiti vanjske površine oko objekta stvaranjem raticidne brane, na način da se izloži po jedna (1) standardna meka na svakih dvadeset metara kvadratnih (20 m^2).

Za deratizaciju javnih gradskih površina, trgova, parkova koriste se parafinirane meke u prosjeku od tisuću grama (1000 g) antikoagulanata I. generacije ili petsto grama (500 g) antikoagulanata II. generacije na petsto metara kvadratnih (500 m^2). Meke u gradskim parkovima i na javnim zelenim površinama postavljat će se isključivo u dubinu aktivnih rupa te na druga nepristupačna mjesta koja su sigurno zaštićena od dodira neovlaštenih osoba, djece i neciljanih životinja.

Za deratizaciju kanalizacijskog sustava aplicira se dvije do četiri (2-4) standardne meke (parafinirane deratizacijske meke antikoagulanata II. generacije) na dvjesto (200) dužnih metara kanalizacije (sukladno presjeku kanalizacijskih otvora), vezane na žicu i položene u svaki drugi ili treći (suhi i slabo protočni) revizijski otvor kolaterala kanalizacijskog sustava. Tretirani revizijski otvor potrebno je na reviziji s vanjske strane označiti bojom, kako bi se naknadnim izvidom mogla utvrditi postojeća infestacija. Ukoliko se naknadnim izvidima

zaključiti da su pojedini revizijski otvori zbog visoke vlažnosti otvora nepovoljni za izlaganje meka takvo se "radno mjesto" ukida te se meke premještaju na drugo povoljnije mjesto.

Za deratizaciju oborinskog kanalizacijskog sustava aplicira se dvije do četiri (2-4) standardne meke (parafinirane deratizacijske meke antikoagulanta II. generacije) na dvjesto (200) dužnih metara kanalizacije, vezane na žicu i položene u pojedine revizijske otvore. Isto je naročito potrebno uraditi na oborinskoj kanalizaciji onih urbanih prostora i mjesta gdje nema fekalne kanalizacije ili su uočeni tehnički propusti u izvedbi odnosno uporabi pojedinih dijelova sustava odvodnje.

Za deratizaciju obalnih prostora mora i vodotoka aplicira se jedna standardna meka (parafinirane deratizacijske meke antikoagulanta II. generacije) na deset (10) dužnih metara obale mora i vodotoka vezane na žicu i učvršćene na jednoj strani koja onemogućuje odvlačenje meka ili odnos od strane životinja, kiše, valova ili plime. Za obale u koje se izliva fekalna kanalizacija postavljaju se dvije do četiri (2-4) standardne meke vezane na žicu svakih dvadeset (20) dužnih metara obale. Ukoliko se radi o oborinskim kanalizacijskim ispustima postavljaju se dvije do četiri (2-4) standardne meke na svakih pedeset (50) dužnih metara obale.

Za deratizaciju odlagališta otpada (uređenih ili neuređenih) moguće je primijeniti antikoagulanata I. i II. generacije zavisno od organizacije samog odlagališta, odnosno od činjenice da li ima ili nema pristupa nezaposlenim osobama ili domaćim životinjama. Izlaže se u prosjeku petnaest kilograma (15 kg) po hektaru parafiniranih meka I. generacije odnosno jedna (1) standardna meka antikoagulanata II. generacije na deset metara kvadratnih (10 m²) tlocrtno površine (cca petsto grama (500 g) po sto metara kvadratnih (100 m²) na deset (10) mjesta) ili jedna meka antikoagulanata II. generacije svakih pet do deset metara (5-10 m) u prstenu (cca tisuću grama (1000 g) po sto metara kvadratnih (100 m²) s dvadeset (20) mjesta postave).

Za deratizaciju s nedostatnim sanitarno - higijenskim i komunalnim uvjetima moguće je primijeniti antikoagulanata I. i II. generacije koji u svom sastavu moraju imati ugrađen **Bitrex** (tvar koja izaziva odbijanje, gađenje i trenutni nagon na povraćanje u slučaju akcidentalnog konzumiranja od strane čovjeka ili ne ciljanih životinja).

U tablici 2 prikazan je način i normativi izlaganja rodenticida.

Tablica 2. Normativi i način izlaganja rodenticida

MJESTO APLIKACIJE	VELIČINA TRETIRANOG PROSTORA (m ² ili dužni m)	KOLIČINA RODENTICIDA	NAČIN APLIKACIJE	VRSTA RODENTICIDA
Suterenski prostori i podrumске prostorije	20 m ²	2 standardne meke	u deratizacijske kutije ili na podloške	Antikoagulanata I. generacije: klorfacinon, kumatetrilil; Antikoagulanata II. generacije: brodifakum, bromadiolon, difenakum, flokumafen
	> 20 m ²	na svakih dodatnih 10 m ² po dvije standardne meke		
Dvorišta i okućnice stambenih zgrada	po stambenom objektu	500 – 1000 g	postavljati na indicirana i skrovita mjesta	
Objekti javne namjene (bolnice, škole, vrtići i ostali)	20 m ²	1 standardna meka - Rodenticidi koji u svom sastavu imaju goroku tvar (Bitrex).	u deratizacijske kutije	
Prostorije u kojima se obavlja proizvodnja, promet i skladištenje namirnica	20 m ²	1 standardna meka	u deratizacijske kutije	
Okoliš tretiranog objekta	20 m ²	1 standardna meka	isključivo u aktivne rupe i na skrovita mjesta	
Javne površine, trgovi i parkovi	500 m ²	1000 g antikoagulanata I. generacije ili 500 g antikoagulanata II. generacije	isključivo u dubinu aktivnih rupa i drugih nepristupačnih mjesta	
Odlagališta otpada	10 000 m ²	15 kg antikoagulanata I. generacije	na skrovita mjesta nedostupna neciljanim vrstima	
	na 10 m ²	1 standardna meka antikoagulanata II. generacije		
Kanalizacijski sustav	svakih 200 m kanalizacije	2-4 standardne meke antikoagulanata II. generacije	isključivo koristiti parafizirane meke vezane za žicu	
Oborinski kanalizacijski sustav				
Obalni prostori mora i vodotoka	10 m obale	1 standardna meka antikoagulanata II. generacije	isključivo koristiti parafizirane meke vezane za žicu	
Obale u koje se izliva fekalna kanalizacija	svakih 20 m	2-4 standardne meke antikoagulanata II. generacije		
Oborinski kanalizacijski ispusti	svakih 50 m			
Područje s nedostatnim sanitarno - higijenskim i komunalnim uvjetima		Rodenticidi koji u svom sastavu imaju goroku tvar (Bitrex)		

Standardna meka:

- antikoagulanata I. generacije izlaže se u količini od 100 g ili
- antikoagulanata II. generacije u količini od 50 g po mjestu postave.

Kod povećane infestacije količine navedene u tablici će se udvostručiti.

IZVRŠITELJI DDD MJERA

Deratizaciju i dezinfekciju, stambenih prostora, javnih gradskih prostora te svih drugih prostora određenih ovim Programom kao i dezinfekciju svih javnih površina na području grada Rijeke mogu obavljati samo pravne osobe koje obavljaju zdravstvenu djelatnost i druge pravne osobe koje je ministar zdravstva ovlastio za provođenje tih mjera, a sukladno programu iz članka 5. Zakona, a iste se moraju provoditi pod stručnim nadzorom nadležnog Zavoda (članak 24. Zakona).

Ovlašteni izvođači DDD mjera moraju ispunjavati uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (NN 35/07), te ih moraju provoditi u skladu s Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije (NN 35/07) (u daljnjem tekstu Pravilnik).

Izvođači za provedbu DDD mjera moraju primjenjivati sredstva s Popisa biocidnih pripravaka kojima je do 02. svibnja 2011. godine dano odobrenje za stavljanje na tržište (NN 72/11 RH).

Pravna ili fizička osoba koja obavlja dezinfekciju i deratizaciju kao i dezinfekciju javnih prostora, odgovorna je za ostvarivanje mjera kojima se štiti zdravlje ljudi i domaćih životinja, a okoliš od onečišćenja, trovanja i nanošenja šteta.

Obuhvat površina, prostora i objekata koje ekipa terenskih izvoditelja dnevno može obraditi ovisno o vrsti štetnika koji se suzbija:

- kod **dezinfekcije** broj terenskih ekipa izvoditelja od najmanje 2 člana određuje se na osnovi obujma površine, vrsti postupka, stupnju infestacije površine patogenim mikroorganizmima i roku izvršenja mjere
- kod **suzbijanja komaraca** broj terenskih ekipa izvoditelja određuje se na osnovi broja potrebnih uređaja za adulticidni tretman te zadanom području (veličina područja koje mora biti obuhvaćeno tretmanom), s time da je za svaki uređaj koji se koristi s vozila u pokretu potrebna jedna terenska ekipa od najmanje 2 člana
- kod **suzbijanja drugih vrsta člankonožaca** (Arthropoda) čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje od javnozdravstvene važnosti broj terenskih ekipa izvoditelja od najmanje 2 člana određuje se ovisno o obujmu površine, vrsti postupka, stupnju infestacije i roku izvršenja mjere
- kod **suzbijanja štetnih glodavaca** jedna terenska ekipa izvoditelja od najmanje 2 člana dnevno može napraviti 40-100 objekata što ovisi o vrsti objekta (poljoprivredno gospodarstvo ili stambena zgrada ili obiteljska kuća), lokaciji objekta (ruralno ili urbano područje), stupnju infestacije te broju radnih dana propisanih Programom mjera i Provedbenim planom, tj. roku u kojem se mjera mora izvršiti.

Oprema za rad:

- kod dezinfekcije količina i vrsta opreme za rad potrebna za provedbu mjere određuje se na temelju površine, vrste postupka, stupnja infestacije površine patogenim mikroorganizmima i roku izvršenja mjere
- kod suzbijanja komaraca za obradu 300 hektara adulticidnim tretmanom u jednom danu potrebno je:
  - ✓ 1 uređaj za hladno zamagljivanje ULV postupkom s vozila u pokretu kapaciteta rezervoara minimalno 50 litara i
  - ✓ 1 uređaj za toplo zamagljivanje s vozila u pokretu kapaciteta rezervoara minimalno 50 litara i
  - ✓ prijenosni uređaj za toplo zamagljivanje kapaciteta rezervoara minimalno 5 litara,

- U područjima specifičnog okoliša nadležni zavod za javno zdravstvo donosi odluku o vrsti uređaja koji su potrebni za tretiranje npr. 300 hektara adulticidnim postupkom.
- broj vozila registriranih za obavljanje djelatnosti za prijevoz terenskih ekipa izvoditelja i opreme određuje se na temelju broja uređaja potrebnih za adulticidni tretman na zadanom području, s time da je za svaki uređaj potrebno jedno vozilo
  - kod suzbijanja drugih vrsta člankonožaca (Arthropoda) čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje od javnozdravstvene važnosti količina i vrsta opreme za rad određuje se ovisno o površini, vrsti postupka, stupnju infestacije i roku izvršenja mjere
  - kod suzbijanja štetnih glodavaca:
    - ✓ broj vozila registriranih za obavljanje djelatnosti za prijevoz terenskih ekipa izvoditelja određuje se na temelju sjedećih mjesta i potrebnom broju neposrednih izvoditelja, tj. članova terenskih ekipa

Operativni planovi moraju sadržavati sljedeće podatke: opis mjere koja se provodi, popis ulica, objekata ili prostora na kojima se mjera provodi, okvirno vrijeme početka i završetka poduzetih mjera, način izvješćivanja građana, zdravstvenih službi, sanitarne inspekcije i drugih, broj djelatnika i ekipa, sredstva i opremu koja će se koristiti, opis tehnološke primjene, kao i provedene mjere zaštite opreza, zaštitu prostora, objekata i okoliša.

Budući da Zavod izrađuje prijedlog Programa, kojeg iz godine u godinu korigira i nadopunjava sukladno stanju na terenu te organizira provedbu stručnog nadzora nad realizacijom Programa ovlaštteni izvođači obavezuju se:

1.1. Tjedan dana prije provedbe na pojedinim dijelovima grada Rijeke Zavodu, nositelju Programa – Gradu Rijeci i inspekcijskom nadzoru dostaviti dio Operativnog Plana provedbe preventivnih mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije za područja koja se planiraju odraditi u sljedećih deset dana, pri čemu je potrebno uvrštavati korekcije neodrađenog u plan za idućih deset dana. Navedeno je neophodno kako bi se uspio organizirati i uskladiti stručni nadzor s provedbom mjera.

1.2. Dva tjedna nakon proljetne, dodatne odnosno jesenje akcije provedenih DDD mjera na javnim površinama grada Rijeke izraditi i dostaviti Zavodu Izvješće o provedenim DDD mjerama, u kojem se navodi vrijeme trajanja akcije, vrste štetnika koji su suzbijani te vrste i količine utrošenog materijala. U navođenju utroška materijala potrebno je odvojeno prikazivati količine utrošenih biocida na javnim površinama i one koje su utrošene u zatvorenim objektima, a za koje grad Rijeka plaća provedbu.

1.3. Do 31. siječnja iduće godine, za područje grada Rijeke, Zavodu dostaviti Izvješće o provedenim DDD mjerama za prethodnu godinu, u kojem se navode subjekti provedbe, vrste štetnika koji su suzbijani, vrste i količine utrošenog materijala u skladu s obrascima koje je propisao ministar.

1.4. Nekoliko dana prije započinjanja provedbe mjera dezinsekcije i deratizacije (najmanje 48 sati prije) na dobro vidljivim i frekventnim javnim mjestima (oglasnim pločama, predvorjima zgrada, domova zdravlja, komunalnih poduzeća, škola i sl.) izvjesiti tiskanu obavijest s nazivom izvođača, mjestom i vremenom provođenja, sredstvima koja će biti upotrijebljena, mjerama zaštite i opreza, te navedenim antidotom za slučaj trovanja.

1.5. Imati dostatan broj uposlenih stručnih djelatnika za pravodobno obavljanje svih poslova propisanih Programom u periodu od veljače do svibnja odnosno lipnja - proljetna (prva akcija) i tri jesenska mjeseca (druga akcija) od rujna do studenog.

1.6. Tijekom provedbe sustavnih akcija deratizacije na javnim površinama grada Rijeke

- ispunjavati Upitnik za izradu i dopunu baze podataka (sukladno *Obrascu 3*),

- voditi evidenciju o
  - lokacijama žarišta komaraca koja su larvicidno tretirana i
  - terminima provedbe larvicidnih tretmana (datum provedbe)
- voditi evidenciju o stupnju infestacije štetnim glodavcima za :
  - svaku pregledanu zgradu (sukladno *Obrascu 4*)
  - javnoprometne površine, trgove, parkove (sukladno *Obrascu 5*)
  - obale i otvorene vodotoke (sukladno *Obrascu 6*)

Obrasci su sastavni dio ovoga Programa.

Po završetku prve akcije deratizacije (proljetne) izvođač je obavezan Zavodu dostaviti ispunjene Obrascu 3 za područje grada Rijeke kako bi se isti objedinili u jedinstvenu bazu podataka. Na osnovu dostavljenih podataka Zavod analizira obuhvat provedbe DDD mjera i izvješćuje Grad Rijeku te planira provedbu mjera za sljedeće razdoblje.

Tijekom larvicidnih tretmana izvođači su obvezni kontinuirano dostavljati ispunjene *evidencije o provedenim larvicidnim tretmanima s navedenim lokacijama i terminima provedbe kako bi* Zavod po istovjetnoj bazi o žarištima ličinki komaraca pratio legla komaraca *sukladno Obrascu 2*.

Izvođač je obavezan, po utvrđenoj infestaciji, dostaviti Zavodu ispunjene *Obrasce 4, 5 i 6*.

1.7. Ovlašteni izvođač mora osigurati identifikacijske iskaznice za sve svoje djelatnike sukladno članku 17. Pravilnika o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (NN 35/07).

Na ovaj način će se omogućiti kvalitetnije planiranje, a time i veći uspjeh u provođenju navedenih mjera u budućim razdobljima, te osigurati neophodne preduvjete za veći i kvalitetniji obuhvat na ukupnom prostoru grada Rijeke što predstavlja zajednički cilj svih zainteresiranih subjekata.

STRUČNI NADZOR

Stručni nadzor nad provođenjem DDD mjera, kao i kontrolu učinkovitosti provođenja ovih mjera, provodi Zavod, a **upravni nadzor** Odsjek sanitarne inspekcije za Primorsko-goransku županiju, Odjela za Istru i Primorje, Službe županijske sanitarne inspekcije, Uprave za sanitarnu inspekciju, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (Zakon o zdravstvenoj zaštiti NN RH. 121/03).

Stručni nadzor obuhvaća:

- provjeru Programom predviđenih-zadanih DDD postupaka izvidom i/ili anketom stanovništva
- analiza postojećeg stanja
  - ✓ prosudbu stupnja infestacije na osnovu objektivnih kriterija ili vjerodostojne ankete
  - ✓ uvid u primjenu biocida (vrsta, koncentracija, način aplikacije-postavljanje mamaca, norme primjene)
  - ✓ evidentiranje ekoloških niša i kritičnih točaka koje pogoduju razvoju glodavaca i insekata
- sugeriranje mjera sanacije u smislu otklanjanje uvjeta koji pogoduju prisustvu i održavanju glodavaca i insekata
- prijedlog dodatnih korektivnih mjera (DDD i sanitacije) u interventnim situacijama koje nisu predviđene Programom
- informiranje i edukacija pučanstva
- ažuriranje baze podataka podacima dobivenim tijekom provedbe stručnog nadzora i od

- izvođača provedbe DDD mjera
- stručno izvješće, prema naručiocu, o provedenim DDD mjerama s naglaskom na mjere sanitacije
- izrada prijedloga Programa mjera i Provedbenog plana suzbijanja štetnika

Neposredno prije početka svake akcije preventivne i obvezne preventivne DDD kao posebne mjere Zavod će organizirati jednodnevni tečaj za izvođače provedbe. Program tečaja bi trebao uključiti detaljno obrazloženje svih postupaka i mjera koje se provode sukladno Programu mjera za područje grada Rijeke.

Zavod se obvezuje temeljem izvršenog nadzora i na osnovu dostavljenih pisanih izvještaja izvođača podatke statistički obraditi i uvrstiti u cjelovita pisana izvješća o obuhvatu, kvaliteti i učinkovitosti provedbe obvezne preventivne dezinfekcije, dezinskcije i deratizacije na području gradova i općina Županije, te ih u roku od četiri tjedna nakon provedenih DDD mjera proslijediti Gradu Rijeci kao i Odsjeku sanitarne inspekcije za Primorsko-goransku županiju, Odjela za Istru i Primorje, Službe županijske sanitarne inspekcije, Uprave za sanitarnu inspekciju, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

PROSTORNI RASPORED RADA

Područje grada Rijeke podijeljeno je na sedamnaest mjesnih područja. Svako mjesno područje sastavljeno je od mjesnih odbora. Sustavna akcija deratizacije provodi se od središta prema periferiji grada po mjesecima i mjesnim područjima kako je navedeno u Provedbenom planu.

Uz obavljanje poslova propisanih Provedbenim planom obvezne preventivne deratizacije u okviru navedenih akcija, ovlaštene izvođači su dužni osigurati interventnu dezinskciju i deratizaciju na poziv građana.

U prostornom rasporedu rada prvenstvena se pozornost pridaje provedbi ovih mjera na javnim gradskim površinama, površinama i objektima kojima upravljaju komunalna poduzeća, tržnicama, objektima za proizvodnju i promet namirnicama te stambenim objektima, budući po temeljnom smislu i karakteru navedenih javno - zdravstvenih mjera isti imaju najveće značenje. Na taj način osigurava se prostorna i vremenska usklađenost provedbe DDD mjera različitih izvođača u svrhu usklađivanja i uspješnosti provedbe Programa kako na prostorima i površinama koje imaju ključno značenje tako i na cjelokupnom području grada Rijeke.

FINANCIRANJE PROVEDBE PREVENTIVNIH I OBVEZNIH PREVENTIVNIH DDD MJERA KAO POSEBNIH MJERA I STRUČNOG NADZORA NAD PROVEDBOM

Sukladno članku 24. stavak 4. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti stručni nadzor nad provedbom preventivne i obvezne preventivne DDD kao posebne mjere financira se iz sredstava županije, općine, grada, korisnika objekata pod sanitarnim nadzorom iz članka 10. stavak 1. Zakona ili drugih obveznika provedbe mjera sukladno Programu mjera za područje županije, općina i gradova.

Objekti pod sanitarnim nadzorom u vlasništvu Grada Rijeke

Provedba preventivne i obvezne preventivne DDD mjere na površinama, u prostorima i objektima pod sanitarnim nadzorom koji su u vlasništvu Grada Rijeke te stručni nadzor nad provedbom financira se iz sredstava Grada Rijeke.

Objekti pod sanitarnim nadzorom u vlasništvu korisnika objekata pod sanitarnim nadzorom

Provedba preventivne i obvezne preventivne DDD mjere na površinama, u prostorima i objektima pod sanitarnim nadzorom koji su u privatnom vlasništvu te stručni nadzor nad provedbom financira se iz sredstava trgovačkih društava, ustanova i drugih pravnih te fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost osobnim radom i pojedinaca vlasnika, posjednika ili nositelja upravljanja objektima iz članka 10. stavak 1. Zakona, tj. korisnika objekata pod sanitarnim nadzorom.

Voditeljica Odsjeka za dezinfekciju,
dezinsekciju i deratizaciju

Mr. sc. Vesna Šušnić, dipl. san. ing.

Voditeljica Epidemiološkog odjela

Mr.sc. Đana Pahor, dr.med.
spec. epidemiolog

Ravnatelj

Prof. dr. sc. Vladimir Mićović, dr. med.

OBRASCI

Obrazac 1. UPITNIK O ŽARIŠTU LIČINKI KOMARACA

Obrazac 2. PRAĆENJE LEGLA KOMARACA

Obrazac 3. UPITNIK ZA IZRADU I DOPUNU BAZE PODATAKA ZA STAMBENE
OBJEKTE U KOJIMA SE PROVODI DERATIZACIJA

Obrazac 4. POTVRDA O OBAVLJENOJ DERATIZACIJI STAMBENIH OBJEKATA

Obrazac 5. UPITNIK ZA DERATIZACIJU JAVNOPROMETNIH POVRŠINA,
TRGOVA I PARKOVA

Obrazac 6. UPITNIK ZA DERATIZACIJU OTVORENIH VODOTOKOVA I JEZERA,
LUKA I PRIVEZIŠTABRODOVA TE KANALA

Obrazac 7. OBAVIJEST O TROVANJU ŠTAKORA

Obrasce 1. i 2. ispunjava nadležni zavod za javno zdravstvo. Obrasce 3., 4., 5. i 6. ispunjava ovlašteni izvoditelj DDD mjera. Obrazac 7. ovlašteni izvoditelj distribuira pučanstvu sukladno nupatcima za rad iz Provedbenog plana.

UPITNIK O ŽARIŠTU LIČINKI KOMARACA

Godina: _____
 Identifikacijski broj žarišta: _____
 Grad: _____
 Područje: _____
 Naselje: _____
 Lokacija: _____

skica

1) TIP ŽARIŠTA:

☐ napušteni zdenac	☐ fontana	☐ napušteni rudnik
☐ cisterna	☐ radilište	☐ rijeka ili vodotok
☐ septička jama	☐ natopljena polja	☐ močvara
☐ poplavljeni podrum	☐ odvodni sifon	☐ uz jezero
☐ grobne vaze	☐ odvodni kanal	☐ ostalo (navedi) _____

2) KARAKTERISTIKE ŽARIŠTA:

- trajno   sezonsko (specificiraj mjesec)

S	V	O	T	S	L	S	K	R	L	S	P
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

3) DIMENZIJE ŽARIŠTA:

DULJINA _____   ŠIRINA _____   DUBINA _____

4) KAKVOĆA VODE:

- tekuća   stajaća   slatka   slana   čista   zagađena

Priroda zagađenja (navedi): _____

5) TIP VEGETACIJE:

- podvodna   nadvodna

Prevladavajuće vrste: _____

Strana 1.

6) PRISUSTVO GAMBUZIJA:

- DA   NE   UVEDENE OD _____

7) PRISUSTVO PREDATORA LIČINKI:

- DA   NE

8) PRISUSTVO LIČINKI KOMARACA:

- DA   NE

VRSTE	MJESECI											
	S	V	O	T	S	L	S	K	R	L	S	P

9) MOGUĆE MJERE

☐ drenaža (odvodnja)	☐ postavljanje cjevovoda	_____
☐ zatrpavanje	☐ eliminacija recipijenta	_____
☐ poravnanje sa zemljom	☐ uklanjanje bilja	_____
☐ sprečavanje dolaska	☐ ostalo (navedi):	_____
☐ popravci oštećenja	_____	_____

Predložene mjere: _____ dana: _____

10) LARVICIDNI TRETMANI

Larvicidi koje treba koristiti: _____

11) NAPOMENE:

Strana 2.

Obrazac 2.

PRAĆENJE LEGLA KOMARACA

Datum: _____

Naselje: _____

Područje: _____

Lokacija: _____

ŽARIŠTE TIP - VRSTA	IDENTIFIKACIJSKI BROJ ŽA- RIŠTA	VRSTE I STADIJI LIČINKI I INFESTACIJA*	VRSTE ODRASLIH	
			♂♂	♀♀

Na znanje - Uočene promjene koje treba unijeti u evidenciju žarišta: _____

_____

_____

_____

_____
Potpis izvoditelja

* broj ličinki po jednom lovljenju (okvirno)

+ (1-10)

++ (11-50)

+++ (>50)

UPITNIK
ZA IZRADU I DOPUNU BAZE PODATAKA ZA STAMBENE OBJEKTE U KOJIMA SE PROVODI
DERATIZACIJA*

Datum _____	ŠIFRA: _____
GRADSKA ČETVRT: _____	ŠIFRA: _____
PODRUČJE: _____	ŠIFRA: _____
ULICA I KUĆNI BROJ: _____	(pravna osoba, privatno)
UPRAVLJANJE ZGRADOM: _____	(održavana, zapuštena)
GODINA IZGRADNJE: _____	(stambena, stambeno – poslovna)
ODRŽAVANJE: _____	BROJ STANOVA: _____
NAMJENA: _____	VELIČINA: _____ m ²
BROJ KATOVA: _____	DOSTUPNOST: _____ (da, ne)
PODRUM: _____ (da, ne)	ODRŽAVANJE: _____ (održavano, zapušteno)
VLAGA: _____ (da, ne)	ugostiteljski: _____ (da, ne) _____ m ²
TEHNIČKA ETAŽA: _____ (da, ne)	ostali: _____ (da, ne) _____ m ²
DVORIŠTE: _____ (da, ne)	ODVODNJA: _____ (da, ne)
POSLOVNI PROSTOR: _____ (da, ne)	sabirna jama: _____ (da, ne)
skladišni: _____ (da, ne) _____ m ²	vreće: _____ (da, ne)
proizvodni: _____ (da, ne) _____ m ²	kontejneri: _____ (da, ne)
KOMUNALNI STANDARD:	PRISUSTVO GLODAVACA
VODOVOD: _____ (da, ne)	tragovi nogu: _____ (da, ne)
kanalizacija: _____ (da, ne)	šteta: _____ (da, ne)
otvoreni izljev: _____ (da, ne)	videni živi štakori: _____ (da, ne)
PRIKUPLJANJE OTPADA: _____ (da, ne)	prema izjavi korisnika: _____ (da, ne)
kante: _____ (da, ne)	otpaci: _____ (da, ne)
TOPLOVOD: _____ (da, ne)	usklađena roba: _____ (da, ne)
GLODAVCI:	krupni otpad: _____ (da, ne)
rupe: _____ (da, ne) _____ (broj aktivnih rupa)	parafin: _____ (kg parafiniziranih meka)
izmet: _____ (da, ne)	– stranka odbila
leglo: _____ (da, ne)	– stranka odsutna
videni uginuli štakori: _____ (da, ne)	– napušten objekt
HRANA ZA GLODAVCE:	– ostalo
hrana za domaće životinje: _____ (da, ne)	PRISUTNA STRANKA:
ZAKLON ZA GLODAVCE:	_____
kućni (sitni) otpad: _____ (da, ne)	
neispravna odvodnja: _____ (da, ne)	
UTROŠENI MATERIJAL	
meke: _____ (kg žita)	
POZIV: _____ (je li intervencija provedena na poziv)	
RAZLOG NEPROVEDENE DERATIZACIJE:	
NAPOMENA:	
SANITARNI TEHNIČAR:	
_____	

* Ispunjava se za objekte koji nisu evidentirani u bazi podataka (prvi unos ili novoizgrađeni objekti)

POTVRDA
O OBAVLJENOJ DERATIZACIJI STAMBENIH OBJEKATA*

Datum: _____
Korisnik: _____
Adresa: _____
Gradska četvrt: _____

Namjena zgrade:	stambena	DA – NE
	poslovna	DA – NE
	ugostiteljska	DA – NE
Hrana za glodavce:	otpaci	DA – NE
	domaće životinje	DA – NE
	uskladištena roba	DA – NE
Zaklon za glodavce:	kućno smeće	DA – NE
	krupni otpad	DA – NE
	aktivne rupe	DA – NE
	neispravna kanalizacija	DA – NE
Prisustvo glodavaca:	tragovi nogu	DA – NE
	izmet	DA – NE
	prema izjavi korisnika	DA – NE

DERATIZACIJA: Vrsta zatrovanog mamaca _____ grama _____
Sanitarni tehničar _____ Prisutna stranka _____

* Ispunjava se za objekte koji su već evidentirani u bazi podataka.

OBRAZAC 5.

UPITNIK
ZA DERATIZACIJU JAVNOPROMETNIH POVRŠINA, TRGOVA I PARKOVA*

DATUM: _____ MJESTO: _____
GRADSKA ČETVRT: _____ PODRUČJE: _____
NAMJENA: _____ (ulica, trg, naselje, park, šuma, dvorište)
POVRŠINA: _____ (kvadratnih metara)
OKOLIŠ:
naselje _____ (da li je nastanjeno)
grmlje _____
drveće _____
održavanje _____
životinje _____
OTPAD:
krupni _____
sitni _____
organski _____
kanaliz. _____ (da li postoji zagađenje iz kanalizacije)
GLODAVCI:
rupe _____ (broj aktivnih rupa)
tragovi _____ (tragovi nogu, izmet, šteta, leglo)
glodavci _____ (viđeni živi štakori)
mrtvi _____ (viđeni uginuli štakori)
UTROŠENI MATERIJAL:
meke _____ (kg žita)
parafin _____ (kg parafiniranih meka)
POZIV: _____ (da li je intervencija provedena na poziv)
SANITARNI TEHNIČAR: _____
(potpis)

* Ispunjava se tijekom svake akcije deratizacije.

UPITNIK
ZA DERATIZACIJU OTVORENIH VODOTOKOVA I JEZERA, LUKA I PRIVEZIŠTA BRODOVA TE KANALA*

DATUM: _____ VODOTOK: _____ JEZERO: _____
LUKA I PRIVEZIŠTA BRODOVA: _____ KANALI: _____
GRADSKA ČETVRT: _____ PODRUČJE: _____
PROLAZI KROZ: _____
(ulica, trg, naselje, park, šuma, dvorište)

DUŽINA: _____ (metara)
ZAGAĐENOST RUBA VODOTOKA (zaokruži):   DA   NE

OKOLIŠ:

naselje   _____ (da li je nastanjeno)
grmlje   _____
drveće   _____
održavanje   _____
životinje   _____

OTPAD:

krupni   _____
sitni   _____
organski   _____
kanaliz.   _____ (da li postoji zagađenje iz kanalizacije)

GLODAVCI:

rupe   _____ (broj aktivnih rupa)
tragovi   _____ (tragovi nogu, izmet, šteta, leglo)
glodavci   _____ (videni živi štakori)
mrtvi   _____ (videni uginuli štakori)

UTROŠENI MATERIJAL:

parafin   _____ (kg parafiniziranih meka)
parafin   _____ (kg parafiniziranih meka vezanih sa žicom)

POZIV: _____ (da li je intervencija provedena na poziv)

SANITARNI TEHNIČAR: _____
(potpis)

* Ispunjava se tijekom svake akcije deratizacije.

Obrazac 7.

MEMORANDUM TVRTKE KOJA OBAVLJA POSLOVE

OBAVIJEST O TROVANJU ŠTAKORA

Djelatnici *naziv zdravstvene ustanove ili druge pravne osobe izvoditelja deratizacije* provest će uništavanje štakora u ovoj zgradi i njezinoj neposrednoj okolini.

Trovanje štakora provest će se izlaganjem zatrovanih mamaka na sva mjesta gdje se obično pojavljuju štakori (podrum, dvorište i eventualno tavan).

Ako štakori pojedu sve izložene zatrovane mamce, molimo Vas da odmah nazovete *naziv zdravstvene ustanove ili druge pravne osobe izvoditelja deratizacije* na telefon _____ radnim danom od 08.00 do 16.00 sati.

Da bi se osigurao uspjeh u borbi protiv štakora, a uz to izbjegle eventualne nezgode stanari se obvezno trebaju pridržavati sljedećih naputaka:

1. surađivati s ekipama koje provode suzbijanje štakora tako da im daju sve tražene informacije i omoguće pristup u sve prostore gdje je potrebno izložiti otrovne meke
2. odstraniti iz dvorišta i podruma smeće, a osobito otpatke hrane
3. za čitavo vrijeme trajanja deratizacije onemogućiti malodobnoj djeci pristup na mjesta na kojima je postavljen otrov za štakore
4. skloniti sve životinje kućne ljubimce na sigurno mjesto gdje ne mogu doći do otrovnih meka.
5. zabranjuje se dirati ili premještati zatrovane mamce.

Pozivaju se građani da se u cijelosti pridržavaju gornjih naputaka, jer će za svu štetu, kao i za eventualno oštećenje zdravlja snositi odgovornost svaki za sebe, a roditelji za djecu.

IZLAGANJE ZATROVANIH MAMAKA ZA ŠTAKORE OBAVIT ĆE SE:

DANA

OD 08.00 DO 16.00 SATI

[1]* Ispunjava se za objekte koji nisu evidentirani u bazi podataka (prvi unos ili novoizgrađeni objekti)

[2]* Ispunjava se tijekom svake akcije deratizacije.

**Nastavni ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO
PRIMORSKO - GORANSKE ŽUPANIJE
Epidemiološki odjel**

**PROVEDBENI PLAN
PREVENTIVNE DEZINFEKCIJE, DEZINSEKCIJE I DERATIZACIJE
KAO POSEBNE MJERE NA PODRUČJU GRADA RIJEKE ZA
2012. GODINU**

Rijeka, prosinac 2011.

Provedbenim planom utvrđuju se

- uvjeti koje moraju zadovoljavati izvođači provedbe DDD mjera (kadrovi, oprema, edukacija);
- dokumentacije koju je potrebno ispunjavati tijekom provedbe DDD mjera i stručnog nadzora sastavni dio je Programa
- vrste i normativi biocidnih pripravaka;
- objekti, površine koji moraju biti obuhvaćeni provedbom DDD mjera navedeni su detaljno u Programu
- dinamika i rokovi provedbe mjera suzbijanja štetnika definirani u Programu;
- načini obavještanja i suradnje izvoditelja s građanima;
- obveze izvoditelja o načinu i rokovima pismenog obavješćivanja stručnog i inspekcijskog nadzora

Na osnovu Provedbenog plana izvođači preventivnih i obveznih DDD mjera izrađuju Operativni plan, tj. detaljno razrađenu organizaciju i raspored plana rada za područja koja se planiraju odraditi u sljedećih deset dana, pri čemu je potrebno uvrštavati korekcije neodrađenog u plan za idućih deset dana. Tjedan dana prije početka akcije za iduće razdoblje od deset dana izvješćuje Zavod, nositelja Programa – Grad Rijeku i inspekcijski nadzor.

1. Izvođači preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije

Sukladno članku 24. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (N.N. RH 79/07, 113/08,43/09) (u daljnjem tekstu: Zakon) mjere preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (u daljnjem tekstu DDD mjere) provode pravne osobe koje obavljaju zdravstvenu djelatnost i druge pravne osobe koje je ministar ovlastio za provođenje tih mjera, a sukladno Programu iz članka 5. Zakona (u daljnjem tekstu: ovlaštene izvođači).

Ovlaštene izvođači DDD mjera moraju ispunjavati uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (NN 35/07) te ih moraju provoditi u skladu s Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (NN 35/07) (u daljnjem tekstu Pravilnik).

2. Primjena insekticida i rodenticida

Za preventivnu dezinsekciju (u daljnjem tekstu: dezinsekciju) i preventivnu deratizaciju (u daljnjem tekstu: deratizaciju) na području grada Rijeke mogu se koristiti samo insekticidi i rodenticidi koji su propisno registrirani i dopušteni za primjenu u Republici Hrvatskoj s Rješenjem Ministarstva zdravstva te da su na Popisu biocidnih pripravaka kojima je do 02. svibnja 2011. godine dano odobrenje za stavljanje na tržište (NN 72/11 RH).

2.1. Insekticidi u dezinfekciji na području grada Rijeke

- **Biljni insekticidi** na osnovi aktivne tvari abamektina, piretrina i *Bacillus Thuringiensis* subsp. *Israliensis* ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Biotehnički insekticidi,**
  - **inhibitori razvoja kukaca** na osnovi aktivne tvari ciromazin, diflubenzuron
- **Karbamati** s aktivnom tvari bendiokarb ukoliko ima Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Neonikotinoidi** s aktivnim tvarima acetamiprid, imidaklopid, thiametroksan ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Piretroidi** svi na osnovi aktivne tvari alfacipermetrin, bifentrin, tetrametrin, ciflutrin, cipermetrin, permetrin, deltametrin, esbiotrin te dozvoljene mješavine piretroida ukoliko imaju Rješenje Ministarstva zdravstva.
- **Mješavine insekticida iz različitih skupina**
  - Diklorvos; 2-(2-butoksietoksi) etil 6-propilpiperonil eter/piperonilbutoksid (0,6%); piretrini i piretroidi (0,2%)
  - *Chrysanthemum cinerariaefolium* (<1%), 2-(2-butoksietoksi) etil 6 propilpiperonil eter/piperonil butoksid (<1%), cipermetrin

Učestalost tretiranja i načini primjene insekticida u suzbijanju komarca, nevida, žohara, buha, krpelja, muha, stjenica i mrava određeni su Programom.

2.2. Rodenticidi u deratizaciji na području grada Rijeke

Deratizacija provodi se izlaganjem deratizacijskih meka zatrovanih antikoagulantnim rodenticidima.

U sustavnoj provedbi deratizacije dopušteni su rodenticidi i rodenticidni pripravci industrijske proizvodnje, a na osnovi djelatnih tvari kumatetralila i klorfacinona iz I. generacije, te difenakuma, difetialona, flokumafena, bromadiolona i brodifakuma iz II. generacije. Deratizacijske meke II. generacije moraju biti pod nadzorom, nedostupne ljudima i domaćim životinjama, izložene u kutijama ili u kanalizacijskim provodnicima i uz obalni rub, vezane žicom. Kod postavljanja deratizacijskih meka neophodan je naknadni nadzor te uklanjanje rodenticidnih ostataka i zbrinjavanje prema propisima o zbrinjavanju štetnih tvari. U kanalizacijskom sustavu nije potrebno uklanjanje istih jer fermentacijom dolazi do destrukcije djelatne tvari.

U slučaju vlastite izrade rodenticidnih mamaca proizvođač mamca mora imati atest ovlaštene državne institucije o:

- a) učinkovitosti
- b) sadržaju aktivne tvari
- c) testu na čvrstoću u vlažno vodenim medijima kod krutih tvorbi mamaca
- d) sastavu i standardizaciji izgleda mamaca

što je uobičajeno i u tvorničkoj proizvodnji, kako bi se zaštitili od neučinkovitih, a ponekad i zbog veće koncentracije djelatne tvari, ekološki štetnih mamaca. U skladu s dokazanim gubicima rasutih meka obvezatno je, posebice na vanjskim površinama u kišno doba, postavljanje krutih mamaca na svim javnim ili vlazi dostupnim zatvorenim površinama kako bi se povećala učinkovitost, a smanjio unos otrovnih tvari u čovjekov okoliš.

Učestalost tretiranja, normativi i načini primjene rodenticida određeni su Programom.

2.3. Dezinficijensi u obveznoj preventivnoj dezinfekciji na području grada Rijeke

Pravne ili fizičke osobe u svojim objektima provode dezinfekciju putem svojih djelatnika ili za to posebno osposobljene osobe u tijeku radnog procesa, odnosno uporabe objekata, uređaja, sredstava, opreme i pribora, kao i prije početka uporabe novih objekata, te nakon dužeg nekorištenja (sezonski rad i slično), dok dezinfekciju javnih površina koja su u vlasništvu Grada Rijeke obavljaju za to ovlaštene pravne ili fizičke osobe.

Preporuku za izbor dezinficijensa i način primjene na javnim površinama dati će Zavod, imajući pri tome u vidu njihovu učinkovitost i neškodljivost za okoliš i zdravlje ljudi ili životinja.

Za neposrednu primjenu sredstava za dezinfekciju izvođači moraju imati adekvatan pribor ili uređaje i opremu (ručne ili motorne šprice), a prema preporuci proizvođača, odnosno Epidemiološkog odjela Zavoda.

3. Prostorni raspored rada i rokovi

Prostornim i vremenskim rasporedom poslova određuju se pojedinačna područja provedbe obvezne preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije te dinamika obavljanja poslova.

U prostornom rasporedu rada prvenstvena se pozornost pridaje provedbi ovih mjera na javnim gradskim površinama, površinama i objektima kojima upravljaju komunalna poduzeća, tržnicama, objektima za proizvodnju i promet namirnicama, te gradskim stambenim objektima, budući po temeljnom smislu i karakteru navedenih javno - zdravstvenih mjera isti imaju najveće značenje.

Na taj način osigurava se prostorna i vremenska usklađenost provedbe DDD mjera u svrhu usklađivanja i uspješnosti provedbe Programa kako na prostorima i površinama koje imaju ključno značenje.

3.1. Prostorna podjela grada Rijeke

Područje grada Rijeke podijeljeno je na sedamnaest mjesnih područja. Svako mjesno područje sastavljeno je od mjesnih odbora. Sustavna akcija deratizacije provodi se od središta prema periferiji grada po mjesecima i mjesnim područjima kako je navedeno u Provedbenom planu.

Uz obavljanje poslova propisanih Provedbenim planom preventivne deratizacije u okviru navedenih akcija, ovlaštene izvođači su dužni osigurati interventnu dezinfekciju i deratizaciju na poziv građana.

PROVEDBENI PLAN PRVA AKCIJA (od veljače do svibnja):

VELJAČA

MJESNO PODRUČJE – Brajda

1. MJESNI ODBOR: Brajda - Dolac

ULICE: Stube Arandelovića, E. Barčića, Beli Kamik, Brajda, V. Četkovića, I. Dežmana, I. Filipovića, F. La Guardia, Hauzmanov trg, Kalafati, F. Kurelca, Manzoni, I. Marinkovića, Muzejski trg, Polića Blaža, Pomerio, 1. Maja, Franje Supila, Studentska, Vajnera S. Čiče, Ciottina, Dolac, Gnambova, Jadranski trg, Kapucinske stube, Kružna, Riva, Splitska, R. Strohala, Školski prolaz, Trg Žabica, Trg Republike Hrvatske, Uski prolaz, Zadarska, Zanonova, Željeznički prolaz

2. MJESNI ODBOR: Luka

ULICE: Bačvarska, Bazarigov prolaz, Demetrova, Ignacio Hencke, Ivana Zajca, Jedrarska, Jelačićev trg, Korzo, LJ. Adamića, Matačićeva, Matije Gupca, Poštanski prolaz, Ribarska, Riva Boduli, Scarpina, Trninina, Trpimirova, Uljarska, Vatroslav Lisinski, Verdieva, Veslarska, Wenzelova, Zagrebačka

3. MJESNI ODBOR: Školjić

ULICE: Agatićeva, Ante Starčevića, A. Colonella, A. Dalmatina, M. Držića, Fiumara, Gornja Vrata, Grivica, I. Grohovca, Hektorovića, Trg I. Klobučari, Kirin Kula, Klanac Vodovodni, I. Koblera, Konzula Istranina, Krojačka, H. Lučića, Lupetine, Ljubića Šime, M. Marulića, A. Medulića, Mljekarski trg, Otočanska, Pavlinki trg, Pod Kaštelom, Pod Voltom, Pul Vele Crikve, Slogin Kula, Sokol Kula, Stara Vrata, Šišmiš, Školjić, Đ. Šporera, Titov trg, Tkalačka, Trdine Janeza, Trg I. Klobučarića, Trg J. Klovica, Trg Riječke Rezolucije, Trg Svete Barbare, Užarska, Vitezovića Ritera, M. Vlačića, Vodovodna, Zanchi, Zoranića, Žrtava Fašizma

MJESNO PODRUČJE: Kozala

1. MJESNI ODBOR: Kozala

ULICE: Baštijanova, Brajšina, V. Bukovca, M. Franelića, Kalvarija, Kovačića Ante, Kraljevića Marka, Laginjina, Lorenzov prolaz, A. Mamića, Milanovića Bože, Nazora Vladimira, Novaka Vjenceslava, J. Račića, Baštijanova, Brajšina, Franca Prešerna, S. Kovačevića, Trinajstićeva, Vojak Mići, Vojak Stari, Volčićev trg

2. MJESNI ODBOR: Belveder

ULICE: M. Albaharija, Bačić Silvia, R. Boškovića, Fućkovo, Giordano Bruno, Lj. Matešića, Omladinska F. Prešerna, M. Remsa, I. Rendića, Senjskih Uskoka, Tizianova, Ukmarove stube, S. Vidulića

3. MJESNI ODBOR: Brašćine-Pulac

ULICE: Brašćine, Internacionalnih Brigada, Kapitanovo, Kozala, Kvarnerska, Lukovići, Pulac, Valića Oktavijana, Vinogradarska, Zeleni put

MJESNO PODRUČJE: Mlaka

1. MJESNI ODBOR: Banderovo

ULICE: Ban Mire Radune, Braće Branchetta, Duiz Obitelji, C. Iljašić, Kraška, F. Kresnika, Ogulinska, Vukovarska, R. Tomšić, Tome Ladislava, Velebitska, Zatvoreni prolaz

2. MJESNI ODBOR: Mlaka

ULICE: R. Benčića, G. Duella, Industrijska, Eugena Kovačića, Luki, R. Pikovića, Podmurvice, Podpinjol, Stube nad Mlake, I. Sušnja, P. Širole

3. MJESNI ODBOR: Potok

ULICE: M. Butkovića, Cambierieva, Cara Nikole, Cara V., J. Katalinića, Krešimirova, Petranovića, Potok, Tesla Nikola, Trg Kralja Tomislava, S. Vončine, J. Završnika

MJESNO PODRUČJE: Sušak

1. MJESNI ODBOR: Bulevard

ULICE: Bosiljke Rakić, Bulevard Oslobođenja, Derenčinova, Gajeva, Gimnazijske stube, Gundulićeva, Kranjčevićev Klanac, Morettiev prolaz, Petra Kružića, Prijelaz F. Paravića, Step. Deren. – Kumičićeva, Trg Braće Mažuranića, Šetalište I.G. Kovačića, Šetalište Joakima Rakovca, Švalbina, Vidikovac, Vitezićeva, Vrazov prijelaz

2. MJESNI ODBOR: Centar - Sušak

ULICE: Brajdica, Brentinija, S. Cindrića, Delta autobusni kolodvor, Harterske stube, Istočni izlaz, Križanićeva, Križanićev pasaž, Podhumskih žrtava, Račkoga, Ružićeva, Smokvine Milana Tvrdog, Strossmayerova, Stube Piramida, Šetalište A.K. Miošića, Šupić Rade

3. MJESNI ODBOR: Krimeja

ULICE: Braće Horvatića, Godine Dane, Krimeja, Kumičićeva, Podvojak, Stube Žakule B., Stube Đodana R., Uspon Radinovića

MJESNO PODRUČJE: Podvežica

1. MJESNI ODBOR: Podvežica

ULICE. Brdo, Gervaisa Drage, J. Grabovšeka, V. Grozdanića, M. Kontuša, Kvaternikova, F. Matkovića, Naselje B. Pavlinića, Peruča Andrije, Radnička, Starca Ede, Tihovac, Tuhobićev Uspon, Vulkansko Naselje

2. MJESNI ODBOR: Pećine

ULICE: Pećine, J. Polić Kamova, Spinčićeva, XIII Divizije, Vevčevski prolaz

OŽUJAK

MJESNO PODRUČJE: Podmurvice

1. MJESNI ODBOR: Podmurvice

ULICE: V. Babić, Bakarska, A. Benusija, Bihačka, B. Blečića, Bribirska, Cavtatska, Čepička, Delnička, Dubrovačka, Hahlić, Karlovačka, Lička, Lužine, B. Markovića, F. Mladenića, Plase, E. Randića, Rujevica, M. Geltadića, A. Viškovića, M. Špilera, Vrh Seline

MJESNO PODRUČJE: Sveti Nikola

1. MJESNI ODBOR: Sveti Nikola

ULICE: Albina Dirake, Becićeva, Crnčićeva, Giuseppea Smolikara, Hegedušićeva, Ivana Lupisa, Ivana Matetića Ronjgova, Ivekovićeva, Jože Vlahovića, Karasova, Kršinićeva, Krnjevo Staro, Ložičina Cesta, Maria Genaria, Meštovića, Medovićeva, Mirka Čurbega, Nova Cesta, Pod Jelšom, Simonettieva, Čurbega, Udatnoga, Venuccie stube, Vidovićeva Cesta, Zametska

2. MJESNI ODBOR: Turnić

ULICE: Barca Antuna, V. Benca, Bračka, Carabino Giusppe, Čandeka Franje, Kosića Rika Antuna, Krčka, Rabska, Raspora Španca A., Šibenska, Turnić, Stepenice Pančić J., Šibenska, Trogiriska, Zvonimirova

MJESNO PODRUČJE: Kantrida

1. MJESNI ODBOR: Kantrida

ULICE: M. Balote, Creska, Đure Cattia, Istarska, Izviđačka, E. Jardasa, Kastavska, Milčetića Ivana, L.S. Milenića, Minakov put, Opatijska, Podkoludricu, Portić, Preluk, Prolaz Marčeljeva Draga, Tenčićevo, Turanski put, Žlebi, V. Bratonje, Brsečka, Bujska, Labinska, Liburnijska, Lošinjska, Lovranska, Pionirska, Pulska

MJESNO PODRUČJE: Škurinje

1. MJESNI ODBOR: Škurinje

ULICE: Budičinova, Bujkova Save Juga, Drežnička, 19. Udarne Divizije, 22. Lipnja, Negrieva, Put Lovrankini, Ribara Ive Lole, M. Rustanbega, Sadska, Škurinje, Škurinjskih Boraca, Škurinjskih Žrtava, Škurinjska cesta, Tibljaši, Tibljaška cesta, Vukelića Save

2. MJESNI ODBOR: Škurinjska Draga

ULICE: Jelićeva, Lipa, Mihačeva Draga, A. Mihića, Osječka, Porečka, Rastočine, Lukačićeve stepenice, Stepenice Potok, Škurinjska Draga, I.L. Ribara

MJESNO PODRUČJE: Trsat

1. MJESNI ODBOR: Trsat

ULICE: Bošket, Felkera Bože, Frankopanski trg, Glavinićeva, Linićeva, Partizanski put, Radićeva, Strmica, Augusta Šenoe, Trg Viktora Bubnja, Valkovića P.V., Vrlje, Vrtlarski put, P. Zrinskog

2. MJESNI ODBOR: Vojak

ULICE: Gortana, N. Katunara, S. Krautzekova, Kumičićeva, Marohnićeva, A. Mihanovićeva, M. Piškulića, D. Šćitara

MJESNO PODRUČJE: Gornja Vežica

1. MJESNI ODBOR: Gornja Vežica

ULICE: Frane Belulovića, V. Dukića, Kačjak, Kučića Zdravka, Marči, I. Matrljana, Petrovića Ratka, Ružić Braće, Stipčić Braće, Strižića Tome, Sveta Ana, Sveti Križ, Vežica Gornja

TRAVANJ

MJESNO PODRUČJE: Zamet

1. MJESNI ODBOR: Zamet

ULICA: Mandića Ante, Pilepića Franje, Plješivička, Baredice, Braće Fućaka, Braće Mohorića, Braće Monjaca, Čavalsko, A. Draženovića, Jardasa Berte, P. Jurčića, Kosovela Ćirila, Lovorkin prolaz, Ludvetov Breg, A. Mandića, M. Stepčića, Stepčića M., Braće Fućaka, M. Sušnja, Trstenička, M. Udovića, M. Vičića, Bataje Milutina, Braće Bačića, Braće Cetina, I. Ćikovića, Dirače, Dolčić, Grbac Marije, M. Jengića, Ivana Lenca, Marčeljeva Draga, Novo naselje Zamet, A. Pilepića, Plitvička, Primorska, Sušnja Obitelj, S. Tomašića, A. Turak, Vidas Bože, I. Zavidića, Braće Monjac, Vladivoja i Milivija Lenca,

2. MJESNI ODBOR: Gornji Zamet

ULICA: Bartolovo, Bilogorska, Bitorajska, Bogomira Ćikovića Marčeva, Bože Starca Jurićeva, Brigača, Čavalsko, Drnjevići, Grabovac, Ivana Grpca Strinina, Ivana Pilepića Franovčina, Josipa Lenca Spodolčeva, Josipa Mohorića, Kalići, Kapelska, Kudej, Milice Jadrančić, Mosorska, Nehajska, Njivina, Obručka, Pilepići, Plješivička, Pužiči, Ravnik, Selinari, Slavinj, Snježnička, Soldanac, Starci, Stari put, Škarpa, Škrobotovac, Šumci, Tići, Trampi, Vladivoja i Milivija Lenca, Zametskog Korena

MJESNO PODRUČJE: Srdoči

1. MJESNI ODBOR: Grpci

ULICE: Borik, Buzetska, Crikvenička, Čabarska, Dalmatinska, Dražička, Grbac Marija, Grpci, Košićevac, Pazinska, Plitvička, Primorska, Sušačko – Kastavskog Odreda, Vrhovo

2. MJESNI ODBOR: Srdoči

ULICE: Bačići, Dobriše Cesarića, Čerine Vladimira, Diraki, Dobrile Jurja, Dončevića Ivana, Dražice, Furinac, Hrvatina Slavka, Kašića Bartola, Gustava Krkleca, Miroslava Krleže, Kurirski put, Mate Lovraka, Markovići, Martinkovac, Ante Modrušana, A. Mohorovičića, Murini, Srdoči stari, Antuna B. Šimića, Dinka Šimunović, Tonžino, Tina Ujevića, Ive Vojnovića, Josipa Voltića, Srdoči

MJESNO PODRUČJE: Pehlin

1. MJESNI ODBOR: Pehlin

ULICE: Androv Breg, Baretićevo, Bertofovo, Blažičevo, B. Ćikovića – Marčeva, Ćicarijska, Hosti, Mihovilići, Minakovo, Pehlin, Plasi, Pletenci, Turkovo

NASELJA S NEDOSTATNIM SANITARNO - HIGIJENSKIM I KOMUNALNIM UVJETIMA

na području grada Rijeke (Mario Genari, Mihačeva Draga i Rujevica)

SVIBANJ

MJESNO PODRUČJE – Donja Rječina

1. MJESNI ODBOR: Orehovica

ULICE: M. Brozović, Grobnička Cesta, Kačjak, Kalina, Kljun, Koporovo, Orehovica, Pet Streljanih, Tomića Dragutina, Vlah Braće

2. MJESNI ODBOR: Pašac

ULICE: Fučka Balade, Pašac Magistrala

3. MJESNI ODBOR: Svilno

ULICE: Grbaste, Svilno, Tutново

MJESNO PODRUČJE: Draga

1. MJESNI ODBOR: Draga

ULICE: Draga Brig, Gušć, Orlići, Pelinova Gora, Pod Ohrušvom, Tijani, Tomašići, Draga

2. MJESNI ODBOR: Sv. Kuzam

ULICE: Kojonac, Sveti Kuzam

MJESNO PODRUČJE: Drenova

1. MJESNI ODBOR: Drenova

ULICE: Benaši, Bok, Brca, Brdina, Cvetkov trg, Cvijetna, Drenovski put, Francetića Brune, Frankovića Stanka, Frkaševo, Fužinska, Gerovska, Goranska, Grohovski put, Gromača, Hlača Braće, Humski put, Kablarska, Kampanja, Kučića Orlanda, Kučićki put, Kučina, Kuzminački put, Lubanjski uspon, Lukoldovska, Mihić Ružice, Mrkopaljska, Mugarićka, Orešje, Paškinovac, Pešćevac, Podbreg, Proslopski put, Rakaljski put, Ravan, Severinska, Stranica, Svetog Jurja, Škudarovska, Šamburinski put, Tonići, Ursinjski Uspon, Vrhak, Žminjska, Ivana Žorža

DODATNA AKCIJA:

LIPANJ

MJESNO PODRUČJE – Brajda

MJESNI ODBOR: Luka

ULICE: Zagrebačka, Demetrova, Ivana Zajca, Riva Boduli i Wenzelova

NASELJA S NEDOSTATNIM SANITARNO - HIGIJENSKIM I KOMUNALNIM UVJETIMA

(Mario Gennari, Rujevica i Mihačeva Draga)

SRPANJ, KOLOVOZ

Dezinfekcija pratećih objekata (sanitarni čvorovi, svlačionice, koševi za smeće) na javnim plažama i sunčalištima grada Rijeke na području Pećina, Bivia i Kantride.

DRUGA AKCIJA (od rujna do studenog):

RUJAN

MJESNO PODRUČJE – Brajda

1. MJESNI ODBOR: Brajda - Dolac

ULICE: Arandelovića stube, E. Barčića, Beli Kamik, Brajda, V. Četkovića, I. Dežmana, I. Filipovića, F. La Guardia, Hauzmanov trg, Kalafati, F. Kurelca, Manzoni, I. Marinkovića, Muzejski trg, Polića Blaža, Pomerio, 1. Maja, Franje Supila, Studentska, Vajnera S. Čiče, Ciottina, Dolac, Gnambova, Jadranski trg, Kapucinske stube, Kružna, Riva, Splitska, R. Strohala, Školski prolaz, Trg Žabica, Trg Republike Hrvatske, Uski prolaz, Zadarska, Zanonova, Željeznički prolaz

2. MJESNI ODBOR: Luka

ULICE: Bačvarska, Bazarigov prolaz, Demetrova, Ignacio Hencke, Ivana Zajca, Jedrarska, Jelačićev trg, Korzo, LJ. Adamiča, Matačićeva, Matije Gupca, Poštanski prolaz, Ribarska, Riva Boduli, Scarpina, Trninina, Trpimirova, Uljarska, Vatroslav Lisinski, Verdieva, Veslarska, Wenzelova, Zagrebačka

3. MJESNI ODBOR: Školjić

ULICE: Agatićeva, Ante Starčevića, A. Colonella, A. Dalmatina, M. Držića, Fiumara, Gornja Vrata, Grivica, I. Grohovca, Hektorovića, Trg I. Klobučari, Kirin Kula, Klanac Vodovodni, I. Koblera, Konzula Istranina, Krojačka, H. Lučića, Lupetine, Ljubića Šime, M. Marulića, A. Medulića, Mljekarski trg, Otočanska, Pavlinki trg, Pod Kaštelom, Pod Voltom, Pul Vele Crikve, Slogin Kula, Sokol Kula, Stara Vrata, Šišmiš, Školjić, Đ. Šporera, Titov trg, Tkalačka, Trdine Janeza, Trg I. Klobučarića, Trg J. Klovića, Trg Riječke Rezolucije, Trg Svete Barbare, Užarska, Vitezovića Ritera, M. Vlačića, Vodovodna, Zanchi, Zoranića, Žrtava Fašizma

MJESNO PODRUČJE: Mlaka

1. MJESNI ODBOR: Banderovo

ULICE: Ban Mire Radune, Braće Branchetta, Duiz Obitelji, C. Iljašić, Kraška, F. Kresnika, Ogulinska, Vukovarska, R. Tomšić, Tome Ladislava, Velebitska, Zatvoreni prolaz

2. MJESNI ODBOR: Mlaka

ULICE: R. Benčića, G. Duella, Industrijska, Eugena Kovačića, Luki, R. Pikovića, Podmurvice, Podpinjol, Stube nad Mlake, I. Sušnja, P. Širole

3. MJESNI ODBOR: Potok

ULICE: M. Butkovića, Cambierieva, Cara Nikole, Cara V., J. Katalinića, Krešimirova, Petranovića, Potok, Tesla Nikola, Trg Kralja Tomislava, S. Vončine, J. Završnika

MJESNO PODRUČJE: Sušak

1. MJESNI ODBOR: Bulevard

ULICE: Bosiljke Rakić, Bulevard Oslobođenja, Derenčinova, Gajeva, Gimnazijske stube, Gundulićeva, Kranjčevićev Klanac, Morettiev prolaz, Petra Kružića, Prijelaz F. Paravića, Step. Deren. – Kumičićeva, Trg Braće Mažuranića, Šetalište I.G. Kovačića, Šetalište Joakima Rakovca, Švalbina, Vidikovac, Vitezićeva, Vrazov prijelaz

2. MJESNI ODBOR: Centar Sušak

ULICE: Brajdica, Brentinija, S. Cindrića, Delta autobusni kolodvor, Harterske stube, Istočni izlaz, Križanićeva, Križanićev pasaž, Podhumskih žrtava, Račkoga, Ružićeva, Smokvine Milana Tvrđog, Strossmayerova, Stube Piramida, Šetalište A.K. Miošića, Šupić Rade

3. MJESNI ODBOR: Krimeja

ULICE: Braće Horvatića, Godine Dane, Krimeja, Kumičićeva, Podvojak, Stube Žakule B., Stube Đodana R., Uspon Radinovića

LISTOPAD

MJESNO PODRUČJE: Podmurvice

1. MJESNI ODBOR: Podmurvice

ULICE: V. Babić, Bakarska, A. Benusija, Bihaćka, B. Blečića, Bribirska, Cavtatska, Čepićka, Delnička, Dubrovačka, Hahlić, Karlovačka, Lička, Lužine, B. Markovića, F. Mladenića, Plase, E. Randića, Rujevica, M. Geltadića, A. Viškovića, M. Špilera, Vrh Seline

MJESNO PODRUČJE: Sveti Nikola

1. MJESNI ODBOR: Sveti Nikola

ULICE: Albina Dirake, Becićeva, Crnčićeva, Giuseppea Smolikara, Hegedušićeva, Ivana Lupisa, Ivana Matetića Ronjgova, Ivekovićeva, Jože Vlahovića, Karasova, Kršinićeva, Krnjevo Staro, Ložičina Cesta, Maria Genaria, Meštovićeva, Medovićeva, Mirka Čurbega, Nova Cesta, Pod Jelšom, Simonettieva, Čurbega, Udatnoga, Venuccieva stube, Vidovićeva Cesta, Zametska

2. MJESNI ODBOR: Turnić

ULICE: Barca Antuna, V. Benca, Bračka, Carabino Giusppe, Čandeka Franje, Kosića Rika Antuna, Krčka, Rabska, Raspora Španca A., Šibenska, Turnić, Stepenice Pančić J., Šibenska, Trogirska, Zvonimirova

MJESNO PODRUČJE: Kozala

1. MJESNI ODBOR: Kozala

ULICE: Baštijanova, Brajšina, V. Bukovca, M. Franelića, Kalvarija, Kovačića Ante, Kraljevića Marka, Laginjina, Lorenzov prolaz, A. Mamića, Milanovića Bože, Nazora Vladimira, Novaka Vjenceslava, J. Račića, Baštijanova, Brajšina, Franca Prešerna, S. Kovačevića, Trinajstićeva, Vojak Mići, Vojak Stari, Volčićev trg

2. MJESNI ODBOR: Belveder

ULICE: M. Albaharija, Bačić Silvia, R. Boškovića, Fučkovo, Giordano Bruno, Lj. Matešića, Omladinska F. Prešerna, M. Remsa, I. Rendića, Senjskih Uskoka, Tizianova, Ukmarove stube, S. Vidulića

3. MJESNI ODBOR: Brašćine-Pulac

ULICE: Brašćine, Internacionalnih Brigada, Kapitanovo, Kozala, Kvarnerska, Lukovići, Pulac, Valića Oktavijana, Vinogradarska, Zeleni put

MJESNO PODRUČJE: Škurinje

1. MJESNI ODBOR: Škurinje

ULICE: Budičinova, Bujkova Save Juga, Drežnička, 19. Udarne Divizije, 22. Lipnja, Negrieva, Put Lovrankini, Ribara Ive Lole, M. Rustanbega, Sadska, Škurinje, Škurinjskih Boraca, Škurinjskih Žrtava, Škurinjska cesta, Tibljaši, Tibljaška cesta, Vukelića Save

2. MJESNI ODBOR: Škurinjska Draga

ULICE: Jelićeva, Lipa, Mihačeva Draga, A. Mihića, Osječka, Porečka, Rastočine, Lukačićeve stepenice, Stepenice Potok, Škurinjska Draga, I.L. Ribara

MJESNO PODRUČJE: Podvežica

1. MJESNI ODBOR: Podvežica

ULICE: Brdo, Gervaisa Drage, J. Grabovška, V. Grozdanića, M. Kontuša, Kvaternikova, F. Matkovića, Naselje B. Pavlinića, Peruča Andrije, Radnička, Starca Ede, Tihovac, Tuhobićev Uson, Vulkansko Naselje

2. MJESNI ODBOR: Pećine

ULICE: Pećine, J. Polić Kamova, Spinčićeva, XIII Divizije, Vevčevski prolaz

NASELJA S NEDOSTATNIM SANITARNO - HIGIJENSKIM I KOMUNALNIM UVJETIMA

na području grada Rijeke (Mario Genari, Mihačeva Draga i Rujevica)

STUDENI

MJESNO PODRUČJE: Kantrida

1. MJESNI ODBOR: Kantrida

ULICE: M. Balote, Creska, Đure Cattia, Istarska, Izviđačka, E. Jardasa, Kastavska, Milčetića Ivana, L.S. Milenića, Minakov put, Opatijska, Podkoludricu, Portić, Preluk, Prolaz Marčeljeva Draga, Tenčićevo, Turanski put, Žlebi, V. Bratonje, Brsečka, Bujska, Labinska, Liburnijska, Lošinjska, Lovranska, Pionirska, Pulska

MJESNO PODRUČJE: Zamet

1. MJESNI ODBOR: Zamet

ULICA: Mandića Ante, Pilepića Franje, Plješivička, Baredice, Braće Fućaka, Braće Mohorića, Braće Monjaca, Čavalsko, A. Draženovića, Jardasa Berte, P. Jurčića, Kosovela Ćirila, Lovorkin prolaz, Ludvetov Breg, A. Mandića, M. Stepčića, Stepčića M., Braće Fućaka, M. Sušnja, Trstenička, M. Udovića, M. Vičića, Bataje Milutina, Braće Bačića, Braće Cetina, I. Ćikovića, Diračje, Dolčić, Grbac Marije, M. Jengića, Ivana Lenca, Marčeljeva Draga, Novo naselje Zamet, A. Pilepića, Plitvička, Primorska, Sušnja Obitelj, S. Tomašića, A. Turak, Vidasa Bože, I. Zavidića, Braće Monjac, Vladivoja i Milivija Lenca,

2. MJESNI ODBOR: Gornji Zamet

ULICA: Bartolovo, Bilogorska, Bitorajska, Bogomira Ćikovića Marčeva, Bože Starca Jurićeva, Brigača, Čavalsko, Drnjevići, Grabovac, Ivana Grpca Strinina, Ivana Pilepića Franovčina, Josipa Lenca Spodolčeva, Josipa Mohorića, Kalići, Kapelska, Kudej, Milice Jadranić, Mosorska, Nehajska, Njivina, Obručka, Pilepići, Plješivička, Pužiči, Ravnik, Selinari, Slavinj, Snježnička, Soldanac, Starci, Stari put, Škarpa, Škrobotovac, Šumci, Tići, Trampi, Vladivoja i Milivija Lenca, Zametskog Korena

MJESNO PODRUČJE: Srdoči

1. MJESNI ODBOR: Grpci

ULICE: Borik, Buzetska, Crikvenička, Čabarska, Dalmatinska, Dražička, Grbac Marija, Grpci, Košičevac, Pazinska, Plitvička, Primorska, Sušačko – Kastavskog Odreda, Vrhovo

2. MJESNI ODBOR: Srdoči

ULICE: Bačići, Dobriše Cesarića, Čerine Vladimira, Diraki, Dobrile Jurja, Dončevića Ivana, Dražice, Furinac, Hrvatina Slavka, Kašića Bartola, Gustava Krkleca, Miroslava Krleže, Kurirski put, Mate Lovraka, Markovići, Martinkovac, Ante Modrušana, A. Mohorovičića, Murini, Srdoči stari, Antuna B. Šimića, Dinka Šimunović, Tonžino, Tina Ujevića, Ive Vojnovića, Josipa Voltića, Srdoči

MJESNO PODRUČJE: Pehlin

1. MJESNI ODBOR: Pehlin

ULICE: Androv Breg, Baretićevo, Bertofovo, Blažićevo, B. Ćikovića – Marčeva, Ćićarijska, Hosti, Mihovilići, Minakovo, Pehlin, Plasi, Pletenci, Turkovo

MJESNO PODRUČJE: Drenova

1. MJESNI ODBOR: Drenova

ULICE: Benaši, Bok, Brca, Brdina, Cvetkov trg, Cvijetna, Drenovski put, Francetića Brune, Frankovića Stanka, Frkaševo, Fužinska, Gerovska, Goranska, Grohovski put, Gromača, Hlača Braće, Humski put, Kablarska, Kampanja, Kučića Orlanda, Kučićki put, Kučina, Kuzminački put, Lubanjski uspon, Lukoldovska, Mihić Ružice, Mrkopaljska, Mugarička, Orešje, Paškinovac, Pešćevac, Podbreg, Proslopski put, Rakaljski put, Ravan, Severinska, Stranica, Svetog Jurja, Škudarovska, Šamburinski put, Tonići, Ursinjski Uspon, Vrhak, Žminjska, Ivana Žorža

MJESNO PODRUČJE: Trsat

1. MJESNI ODBOR: Trsat

ULICE: Bošket, Felkera Bože, Frankopanski trg, Glavinićeva, Linićeva, Partizanski put, Radićeva, Strmica, Augusta Šenoe, Trg Viktora Bubnja, Valkovića P.V., Vrlje, Vrtlarski put, P. Zrinskog

2. MJESNI ODBOR: Vojak

ULICE: Gortana, N. Katunara, S. Krautzekova, Kumičićeva, Marohnićeva, A. Mihanovićeva, M. Piškulića, D. Šćitara

MJESNO PODRUČJE: Gornja Vežica

1. MJESNI ODBOR: Gornja Vežica

ULICE: Frane Belulovića, V. Dukića, Kačjak, Kučića Zdravka, Marči, I. Matrljana, Petrovića Ratka, Ružić Braće, Stipčić Braće, Strižića Tome, Sveta Ana, Sveti Križ, Vežica Gornja

MJESNO PODRUČJE: Draga

1. MJESNI ODBOR: Draga

ULICE: Draga Brig, Gušč, Orlići, Pelinova Gora, Pod Ohrušvom, Tijani, Tomašići, Draga

2. MJESNI ODBOR: Sv. Kuzam

ULICE: Kojonac, Sveti Kuzam

MJESNO PODRUČJE – Donja Rječina

1. MJESNI ODBOR: Orehovica

ULICE: M. Brozović, Grobnička Cesta, Kačjak, Kalina, Kljun, Koporovo, Orehovica, Pet Streljanih, Tomića Dragutina, Vlah Braće

2. MJESNI ODBOR: Pašac

ULICE: Fućka Balade, Pašac Magistrala

3. MJESNI ODBOR: Svilno

ULICE: Grbaste, Svilno, Tutново